Sveriges Kommuner och Regioner

Framtidens välfärd: omvärld, utmaningar och möjligheter

Emelie Värja

Chefsekonom SKR



Sveriges Kommuner och Regioner

Mycket fungerar väl – och vi behöver bli bättre

	Det fungerar väl	Det behöver bli bättre
Skola	De flesta elever trivs i skolan och uppnår behörighet	Fler ska klara skolan – likvärdigheten måste stärkas
Vård	Goda medicinska resultat och allt bättre behandlingsmöjligheter	Bättre kontinuitet och kloka prioriteringar
Omsorg	De flesta äldre är nöjda med sin omsorg	Bättre personalkontinuitet och fortsatt kompetensutveckling
Arbetsgivare	Meningsfulla jobb med stor betydelse för samhället	Fler som vill och orkar stanna och förbättrad omställningsförmåga
Demokrati	Beslut nära invånarna och möjlighet att utkräva ansvar	Ökad delaktighet och förbättrad samverkan i komplexa frågor

Värna modellen. Ta ansvar för bristerna. Skapa förutsättningar för förbättring.

Välfärdens finansiering

Totalt 1 429 mdkr

Staten

- Generella statsbidrag, 14 procent
- Riktade statsbidrag, 5 procent
- Läkemedelsförmånen, 3 procent

Långsiktighet nödvändig

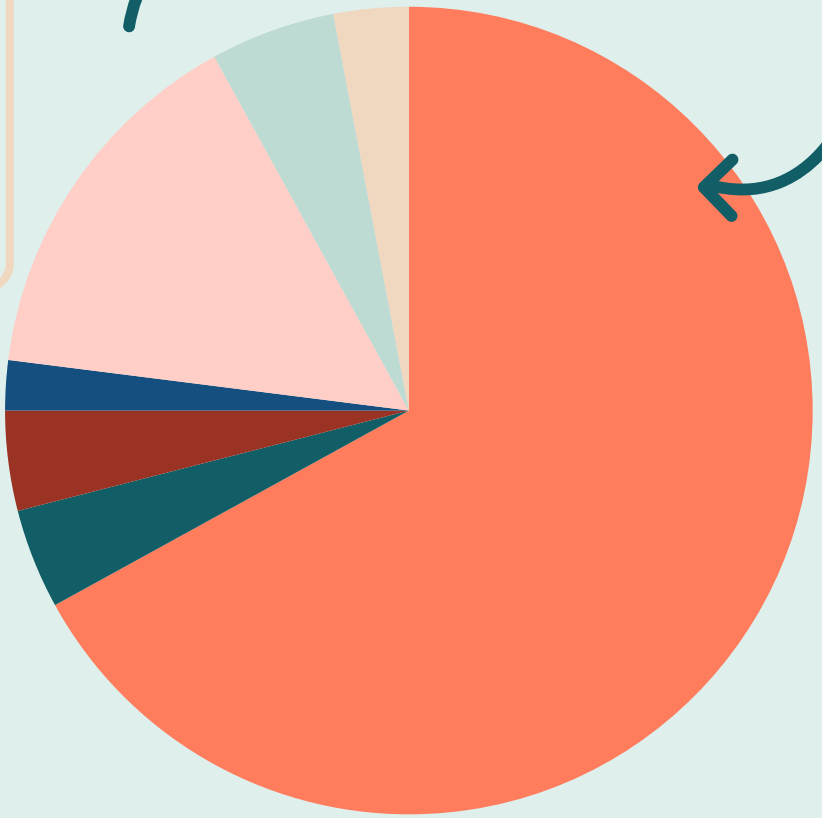

Tillväxten avgör

Kommuner och regioner

- Skatteintäkter, 67 procent
- Taxor och avgifter, 5 procent
- Övriga intäkter, 4 procent
- Hyror och arrenden, 2 procent

Källa: Statistiska centralbyrån

Sysselsättningen följer BNP

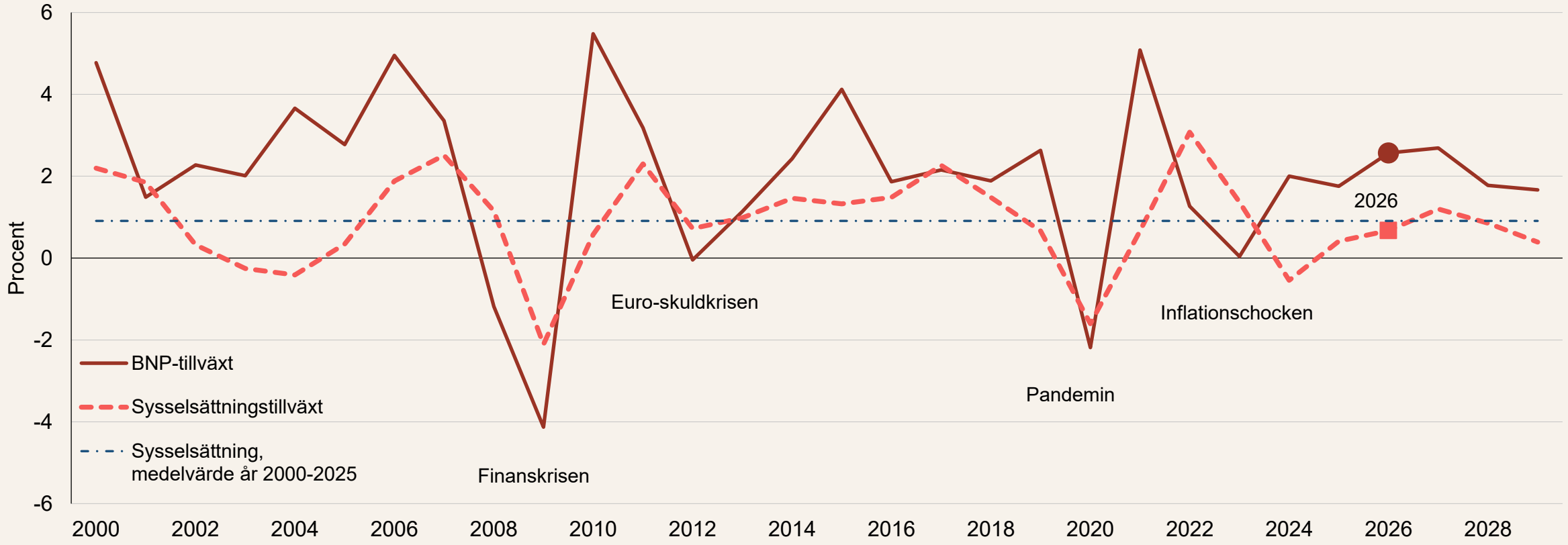

Källor: SCB och SKR.

Anm.: Procentuell förändring, volym, kalenderkorrigerad.

Global konjunktur skör, men handeln ångar ändå på

Världshandel med varor och tjänster ångar på

Index 100 = 2019 kv1

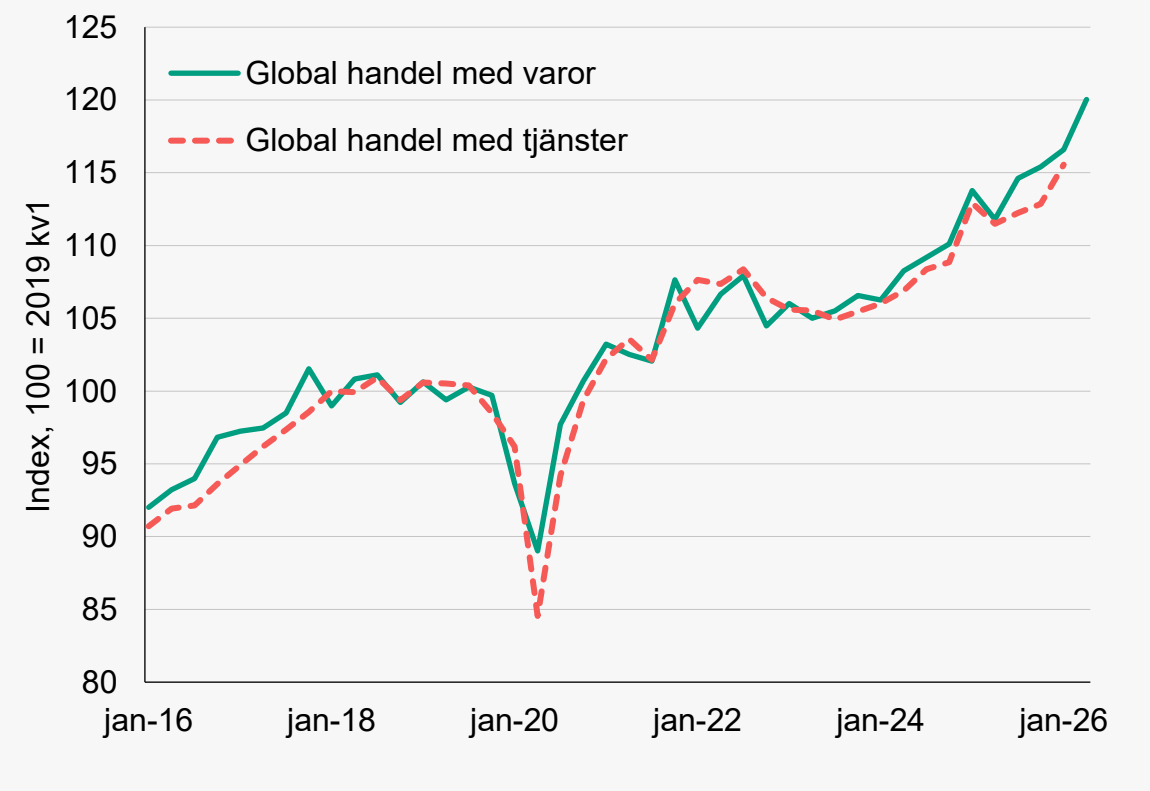

Källa: Macrobond.
För varor: volym, säsongsrensat index, CPB, World Trade Monitor.
För tjänster: volym, säsongsrensat index, WTO, Short-Term Merchandise Trade Statistics.

BNP-tillväxten starkare i USA men Europa ökar allt mer

Index 100 = 2019 kv1

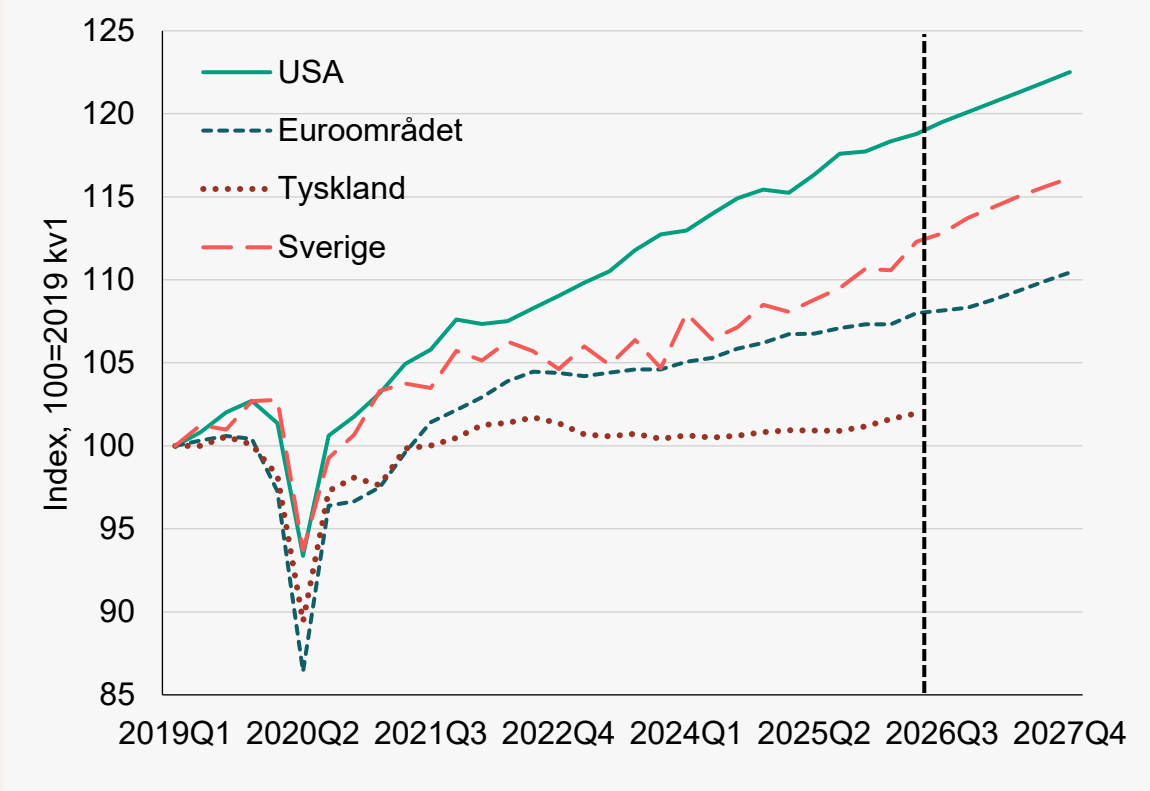

Källor: Macrobond och SKR.

Energipriserna fortsatt höga

Priset på olja är högt, men terminerna pekar nedåt

USD per fat

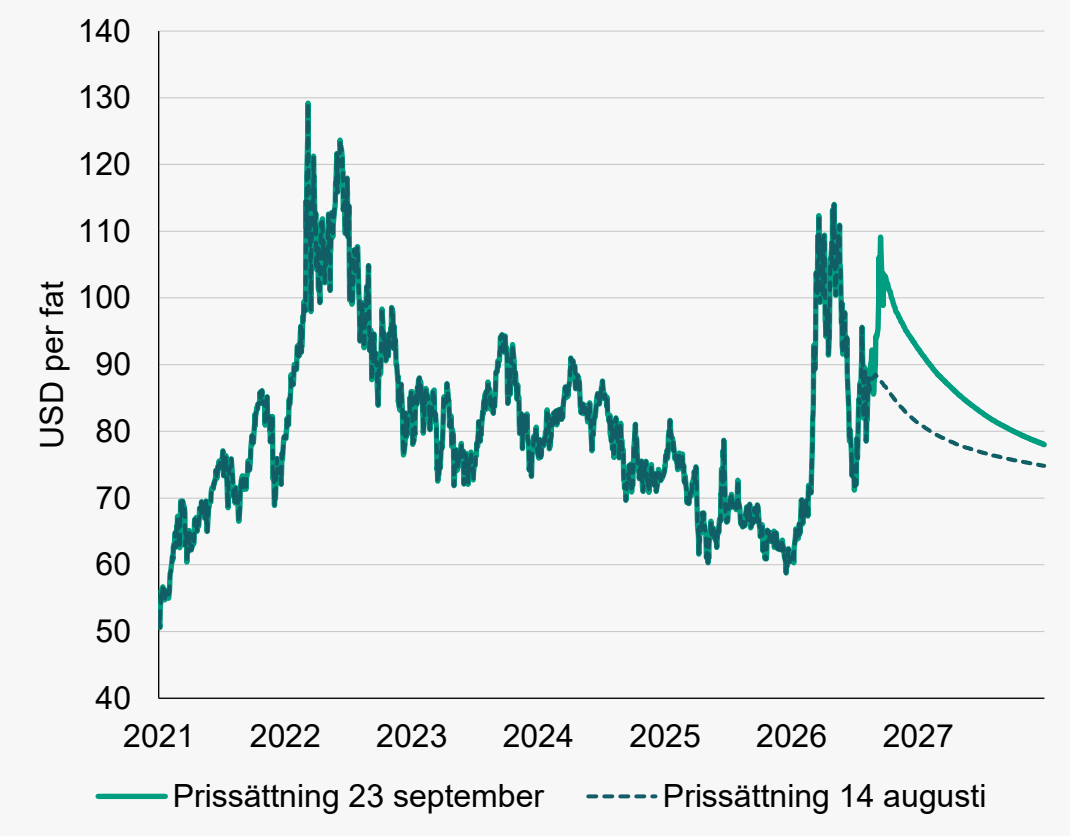

Källa: Macrobond

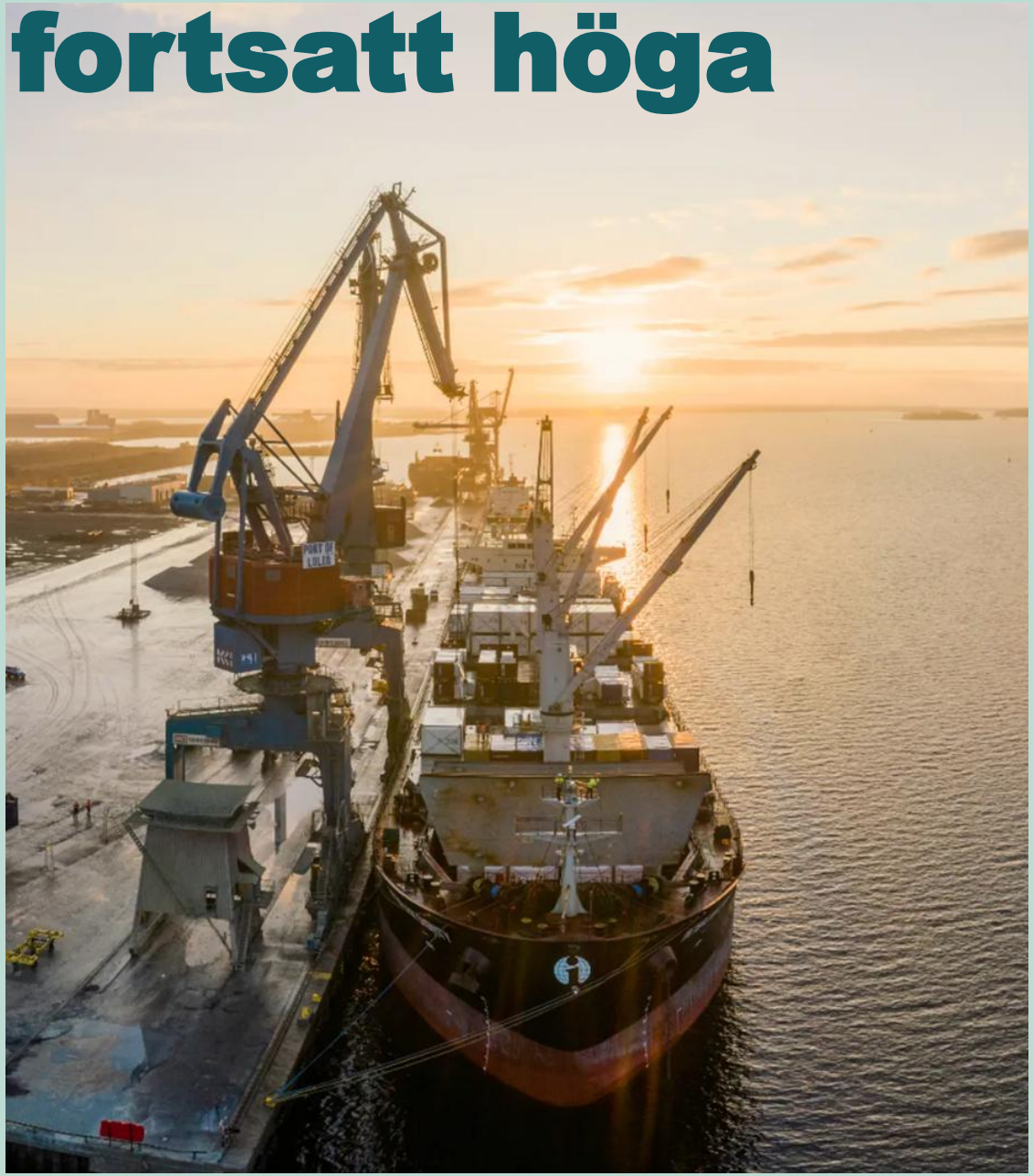

Priser och räntor stiger globalt

Globala priser stiger återigen fort just nu

Producent- och konsumentpriser i USA och euroområdet

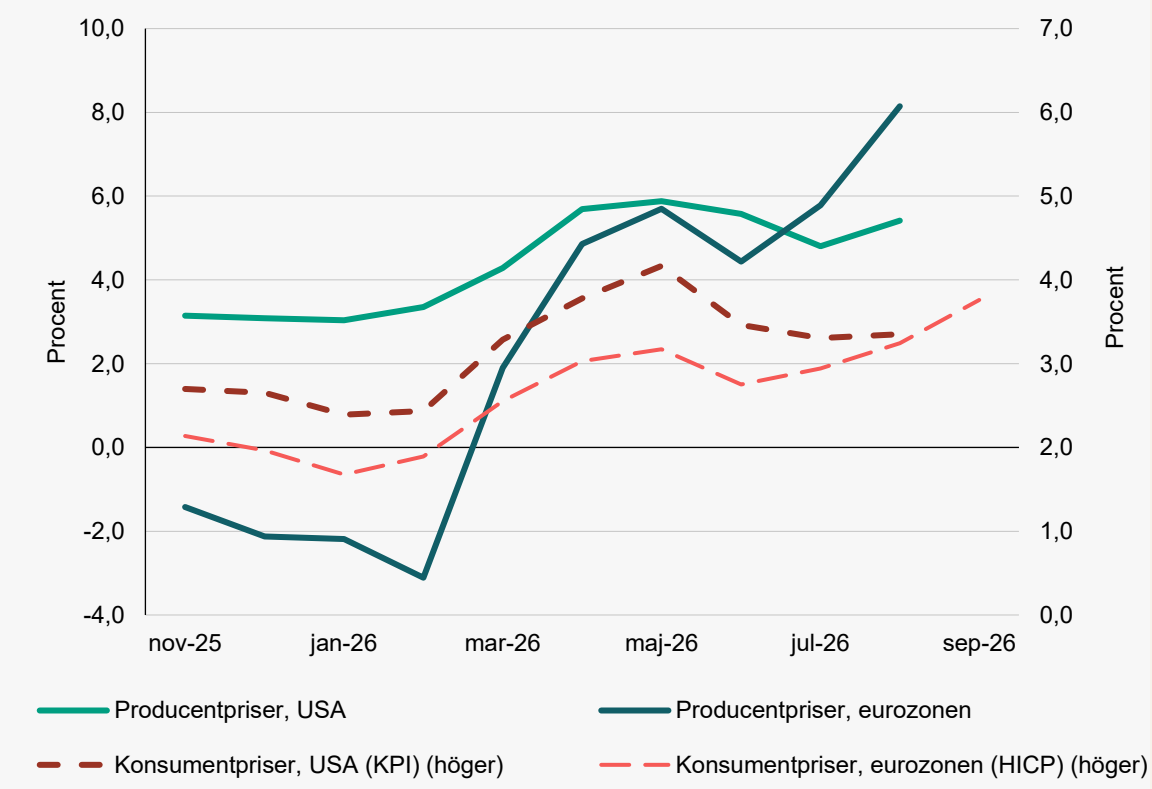

Källa: Macrobond

Räntenivåerna globalt på en betydligt högre nivå nu

Styrränta, procent, värde vid årets slut

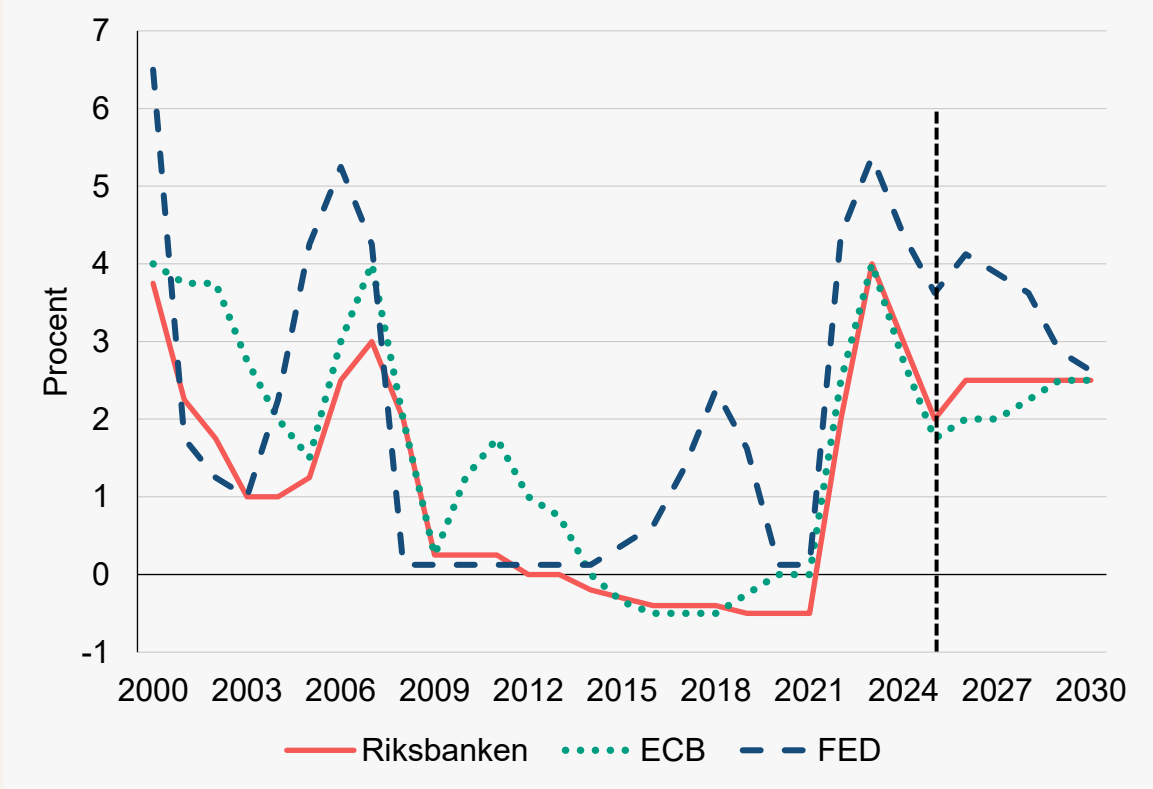

Källor: Macrobond och SKR

Staten tar stor kostnad just nu

Producentpriser höga i Sverige, men svag inflation

Årsförändring per månad

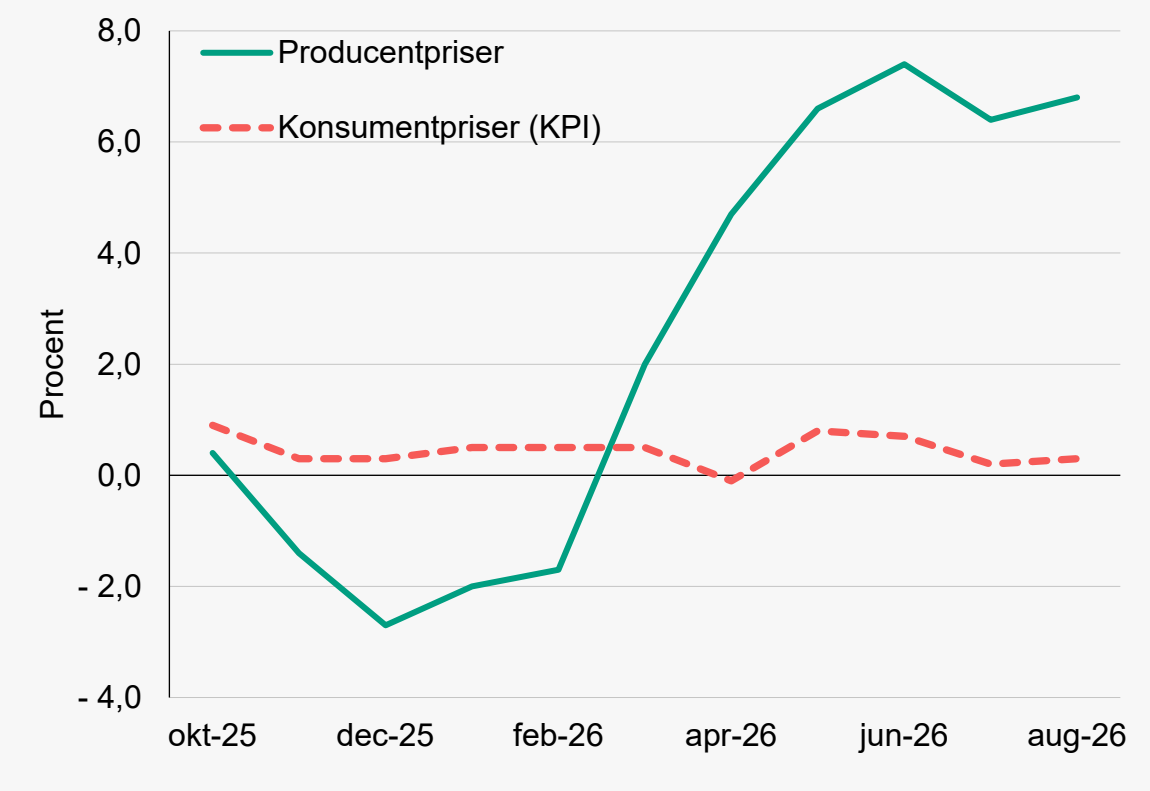

Källor: SCB och SKR.

Låg inflation i år är en chimär, på uppgång till 2027

Årlig procentuell utveckling

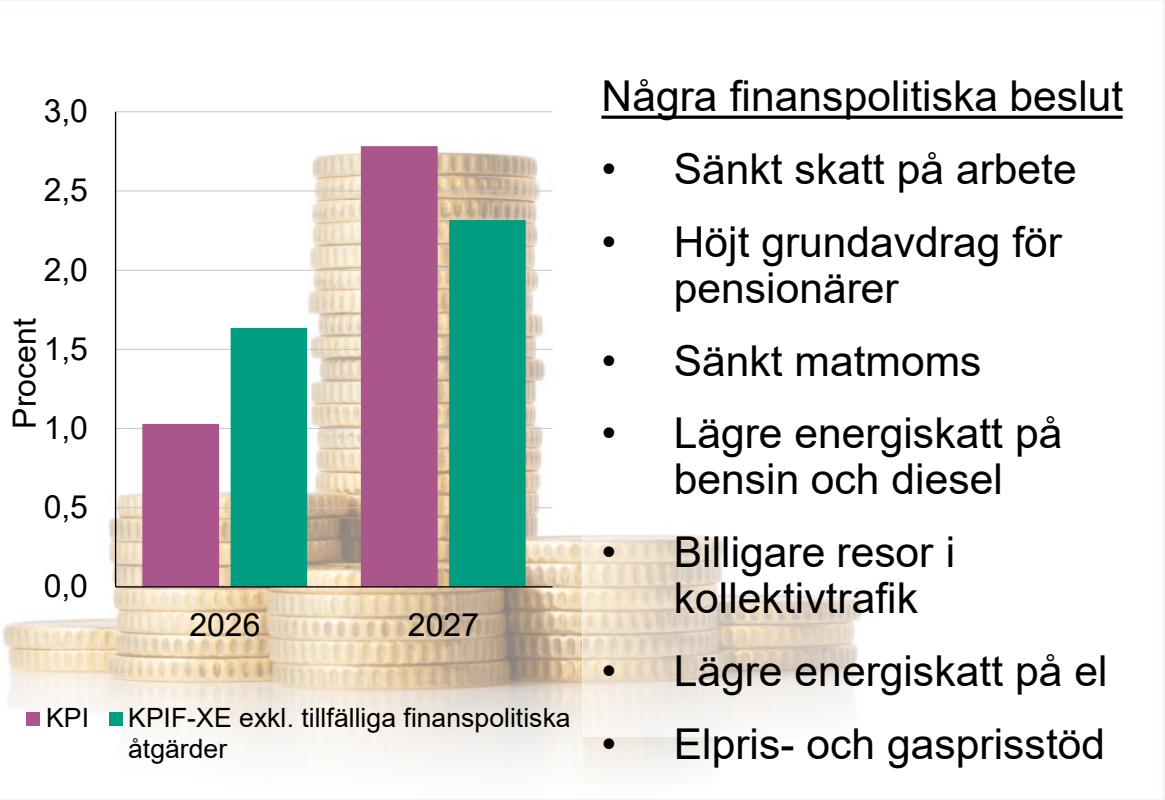

Några finanspolitiska beslut

- Sänkt skatt på arbete
- Höjt grundavdrag för pensionärer
- Sänkt matmoms
- Lägre energiskatt på bensin och diesel
- Billigare resor i kollektivtrafik
- Lägre energiskatt på el
- Elpris- och gasprisstöd

Källor: SCB och SKR samt propositioner avseende 2026

Varuexporten går oväntat bra

Exportvolym

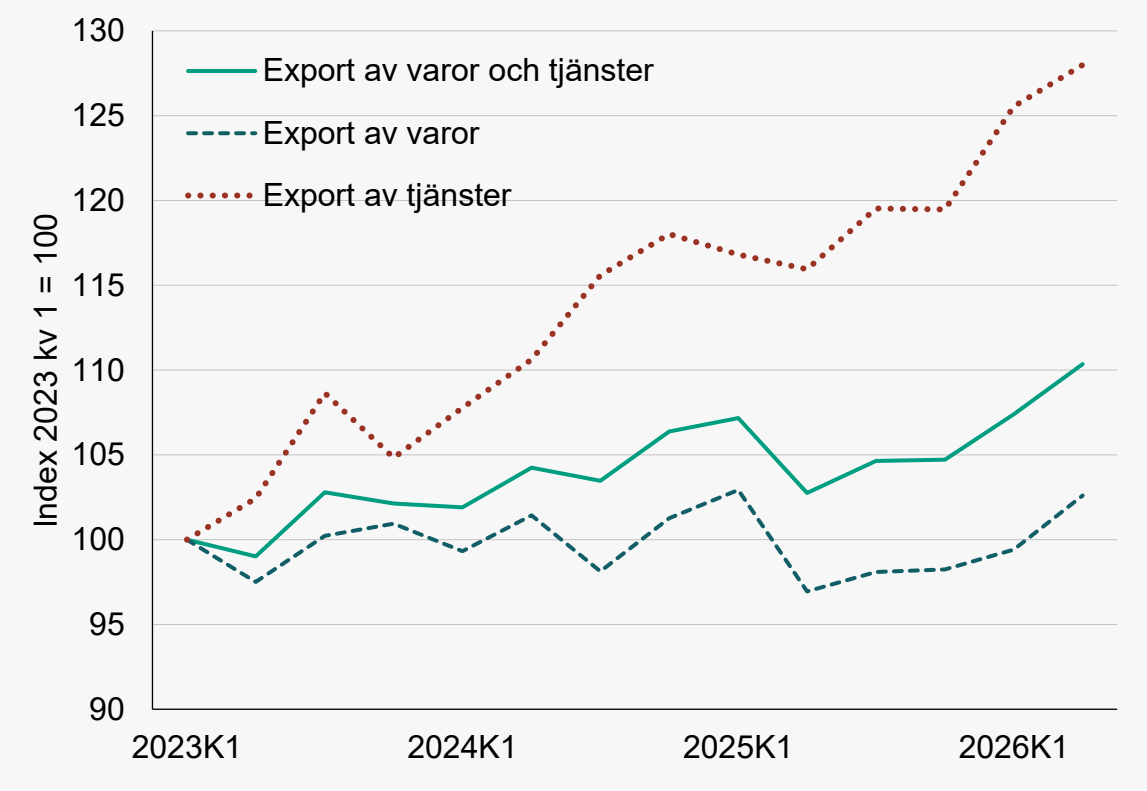

Källor: SCB och SKR

Konjunkturbarometern

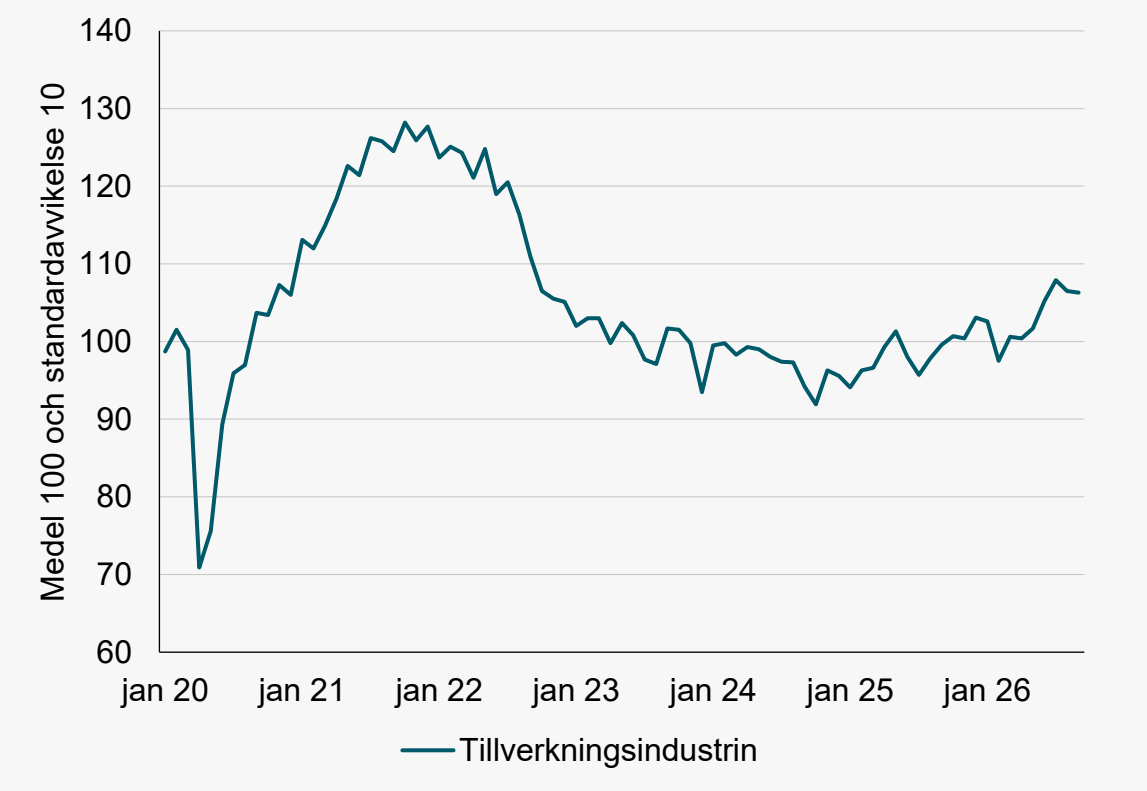

Källa: Konjunkturinstitutet

Hushållens konsumtion fortsätter upp

Hushållens konsumtionsindikator, dagkorrigerad och säsongjusterad

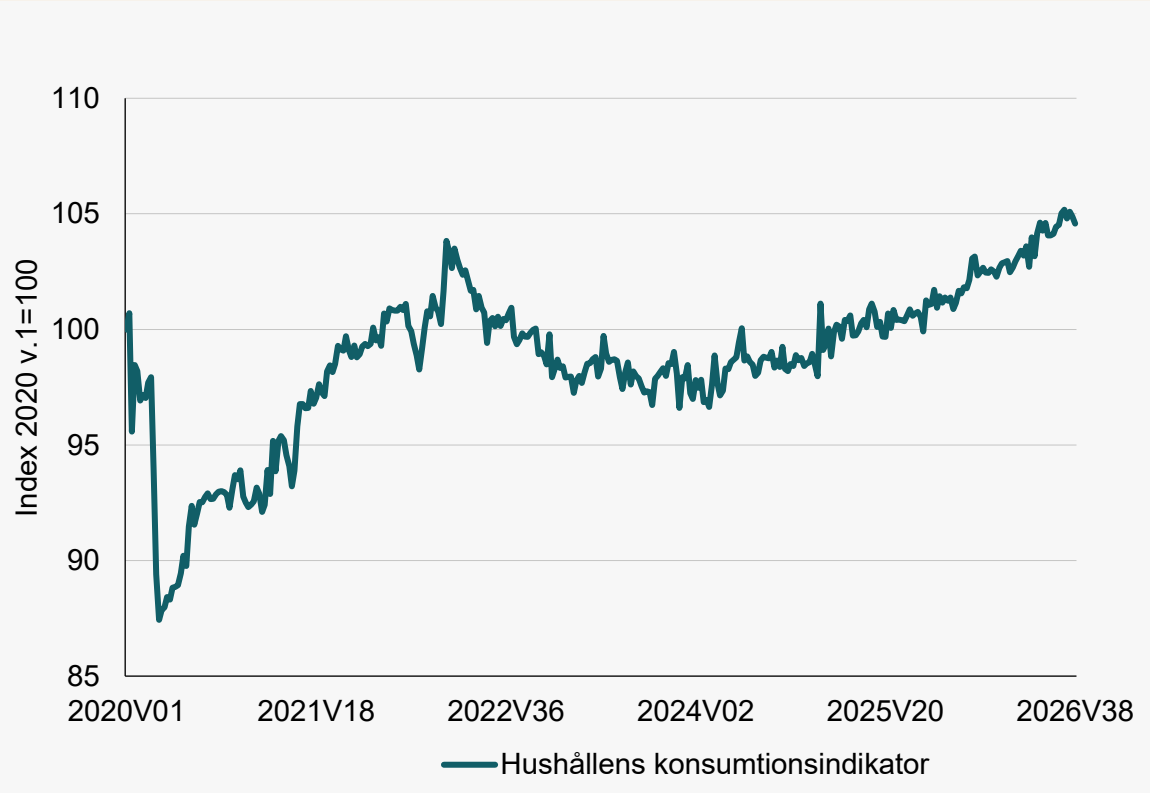

Källor: SCB och SKR

Konjunkturbarometern

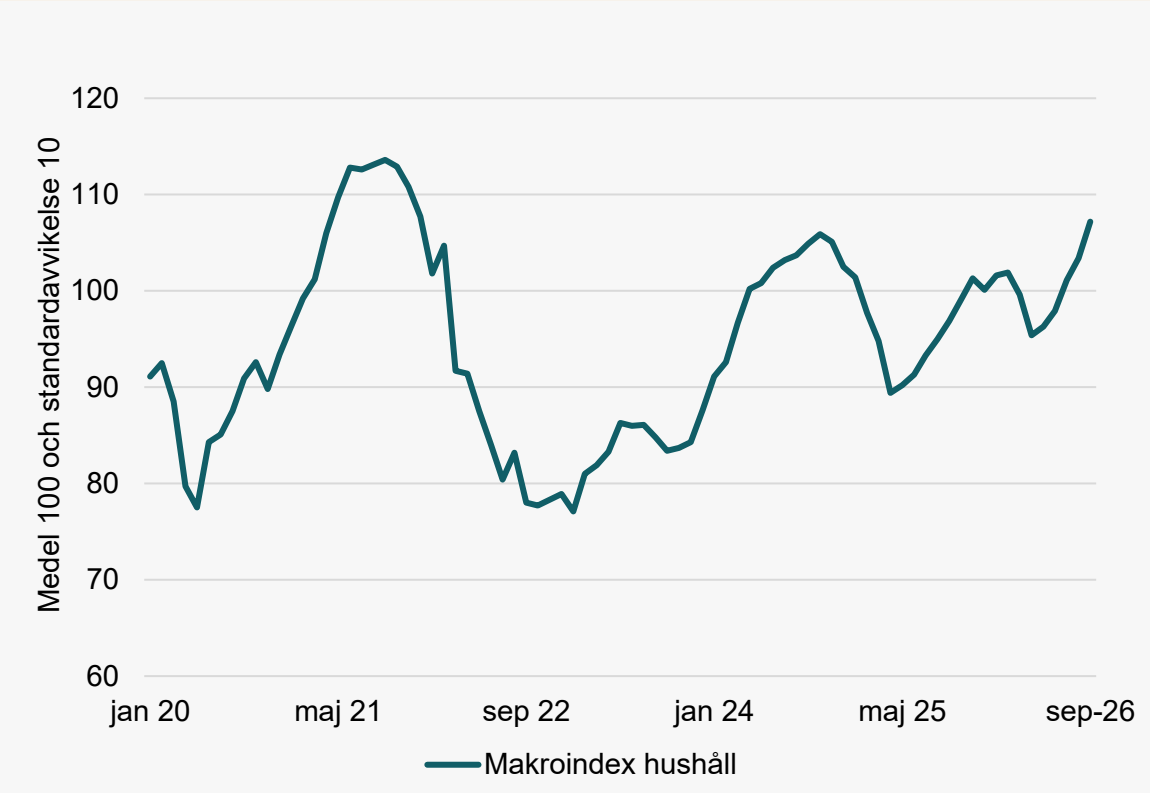

Källa: Konjunkturinstitutet

Svensk BNP går starkt

Procent och bidrag till BNP, procentenheter

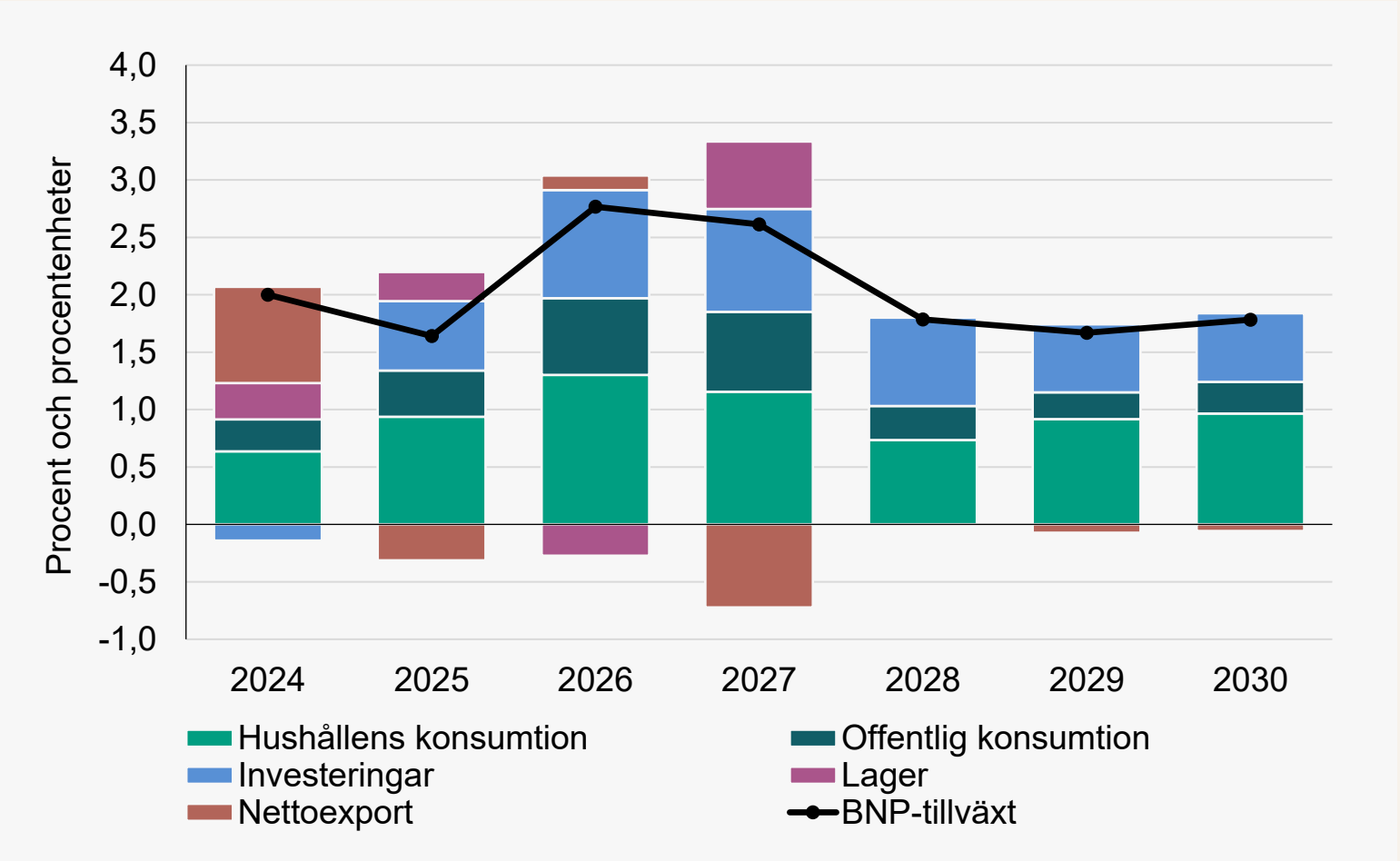

Källor: SCB och SKR

Sysselsättningen tar fart i år

BNP-tillväxten driven av produktivitet hittills

Index 100 = 2023

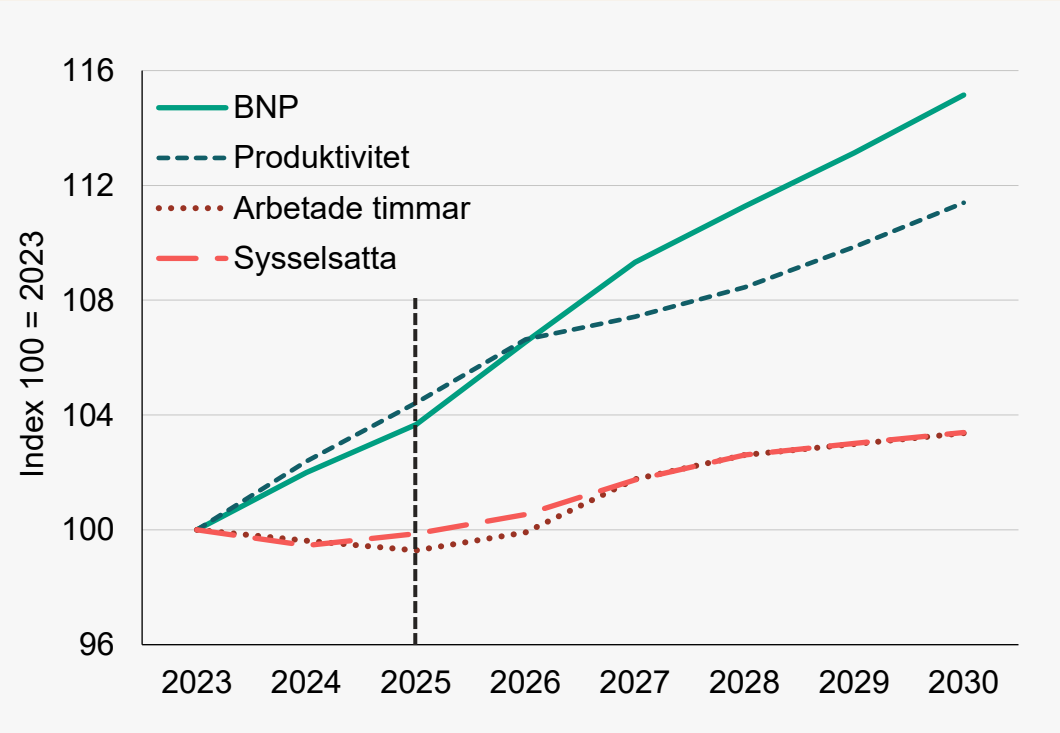

Källor: SCB och SKR.

Sysselsättningen ökar allt snabbare redan 2026

Index 100 = 2022 kv1

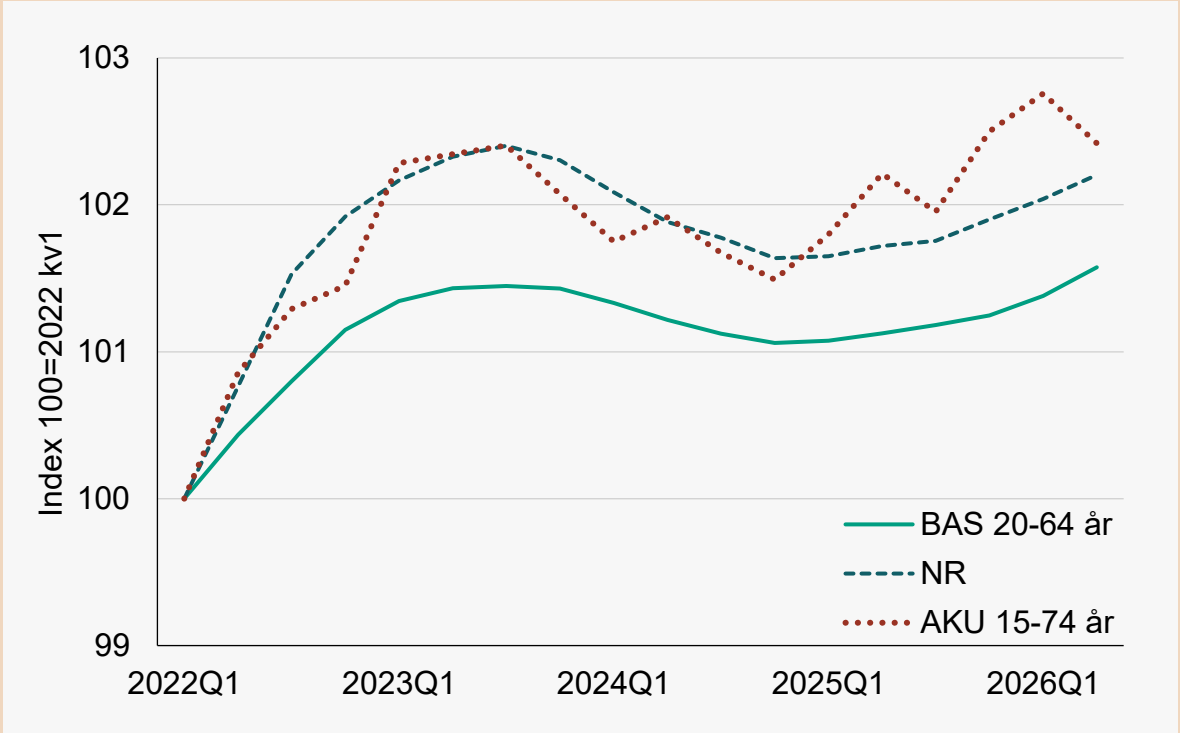

Källa: SCB.

Data avser Befolkningens arbetsmarknadsstatus (BAS), Nationalräkenskaperna (NR) och Arbetskraftsundersökningarna (AKU).

Två perspektiv på arbetsmarknadsläget

Konjunkturella

Dyster omvärld dämpar sysselsättningen i år

Procentuell utveckling, sysselsatta, 15-74 år

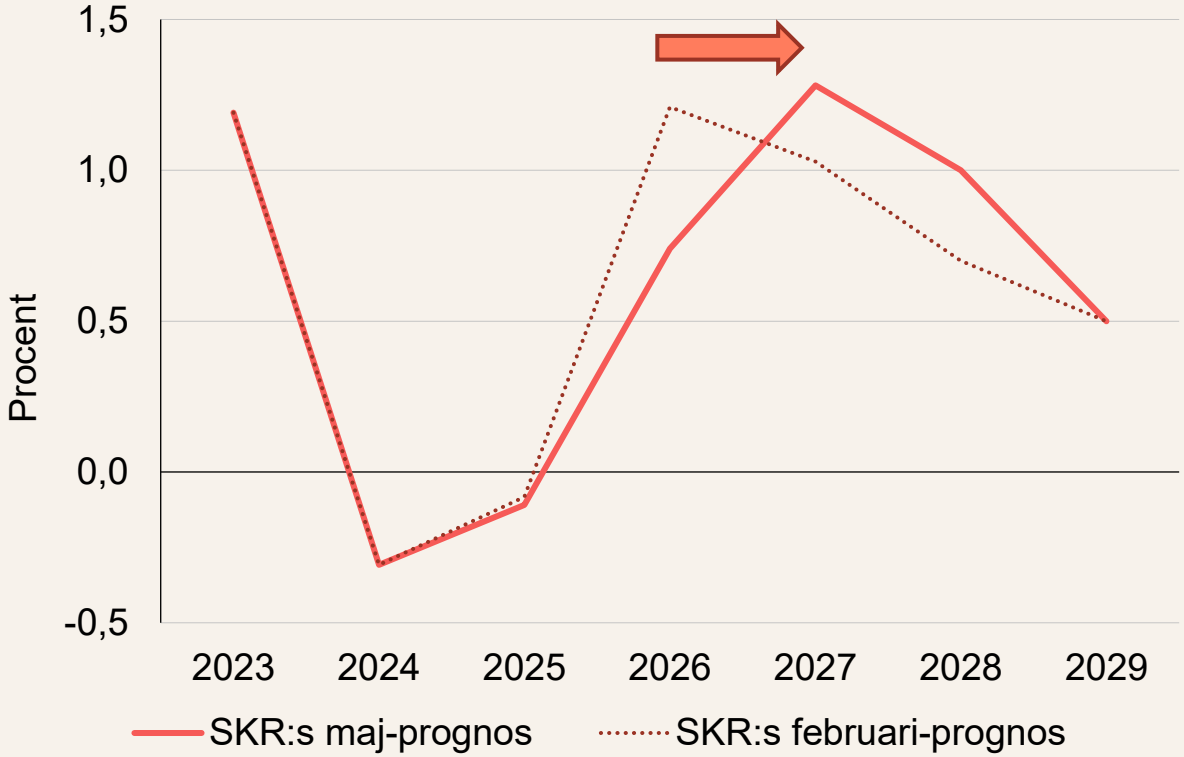

Källa: Statistiska centralbyrån och Sveriges Kommuner och Regioner.

Strukturella

Matchningsproblem håller uppe arbetslösheten

Andel lediga jobb i Platsbanken och inskrivna arbetslösa fördelat på utbildningsnivå

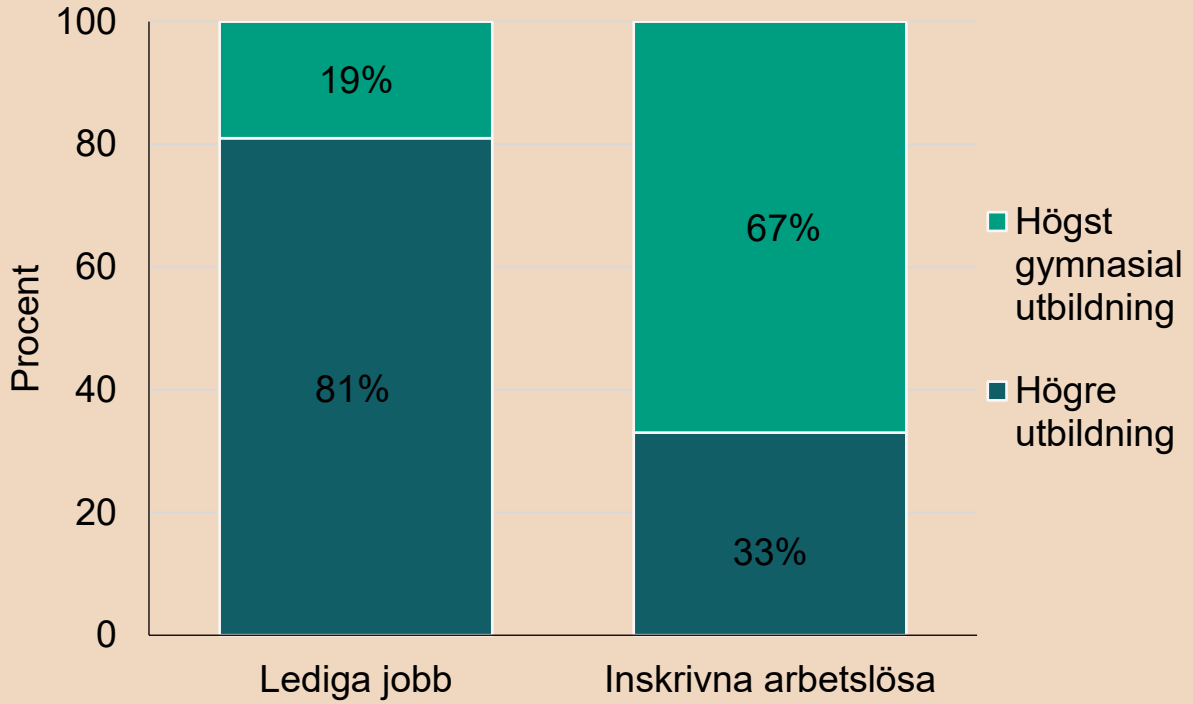

Källa: Arbetsförmedlingen

Skatteunderlaget starkt 2027

Timmarna förklarar ökningen

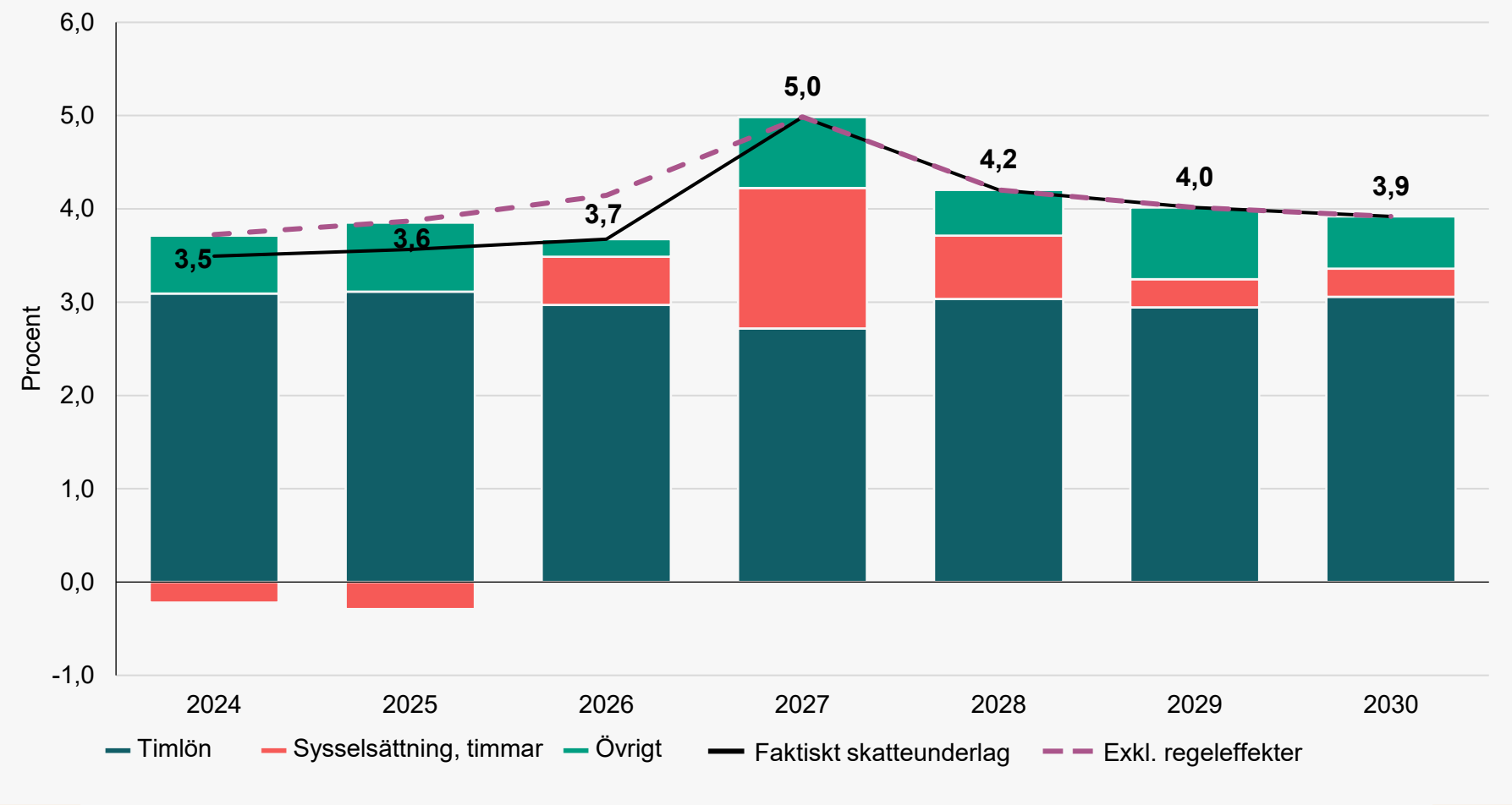

Källor: SCB och SKR

Välfärdens finansiering

Totalt 1 429 mdkr

Staten

- Generella statsbidrag, 14 procent
- Riktade statsbidrag, 5 procent
- Läkemedelsförmånen, 3 procent

Långsiktighet nödvändig

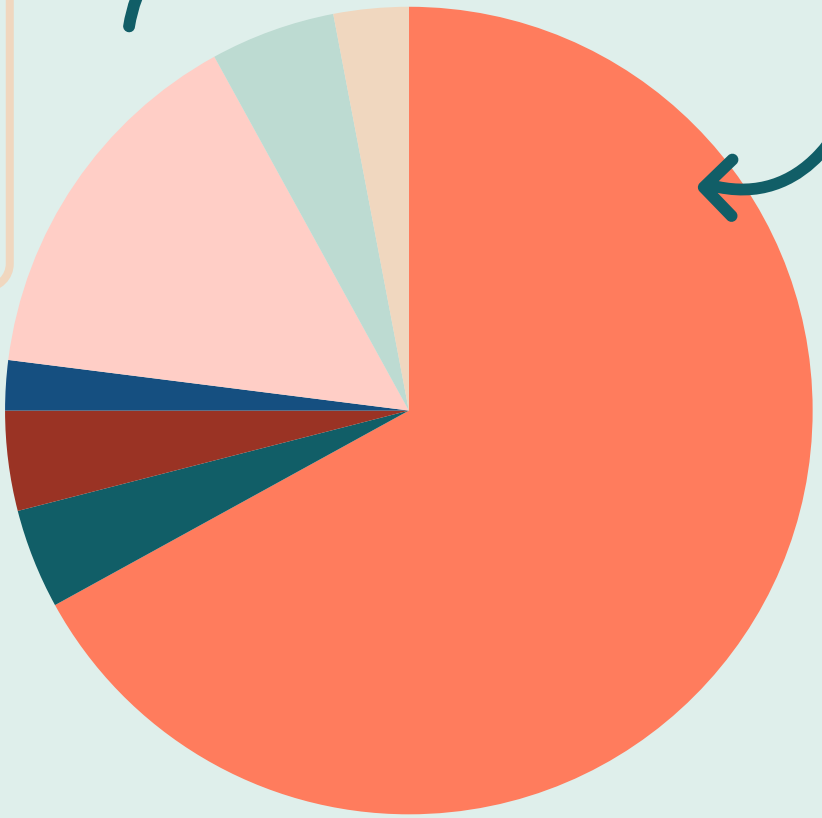

Tillväxten avgör

Kommuner och regioner

- Skatteintäkter, 67 procent
- Taxor och avgifter, 5 procent
- Övriga intäkter, 4 procent
- Hyror och arrenden, 2 procent

Källa: Statistiska centralbyrån

Ryckiga bidrag försvårar långsiktig planering

Årlig förändring av generella statsbidrag inklusive sektorsbidrag, miljarder kronor

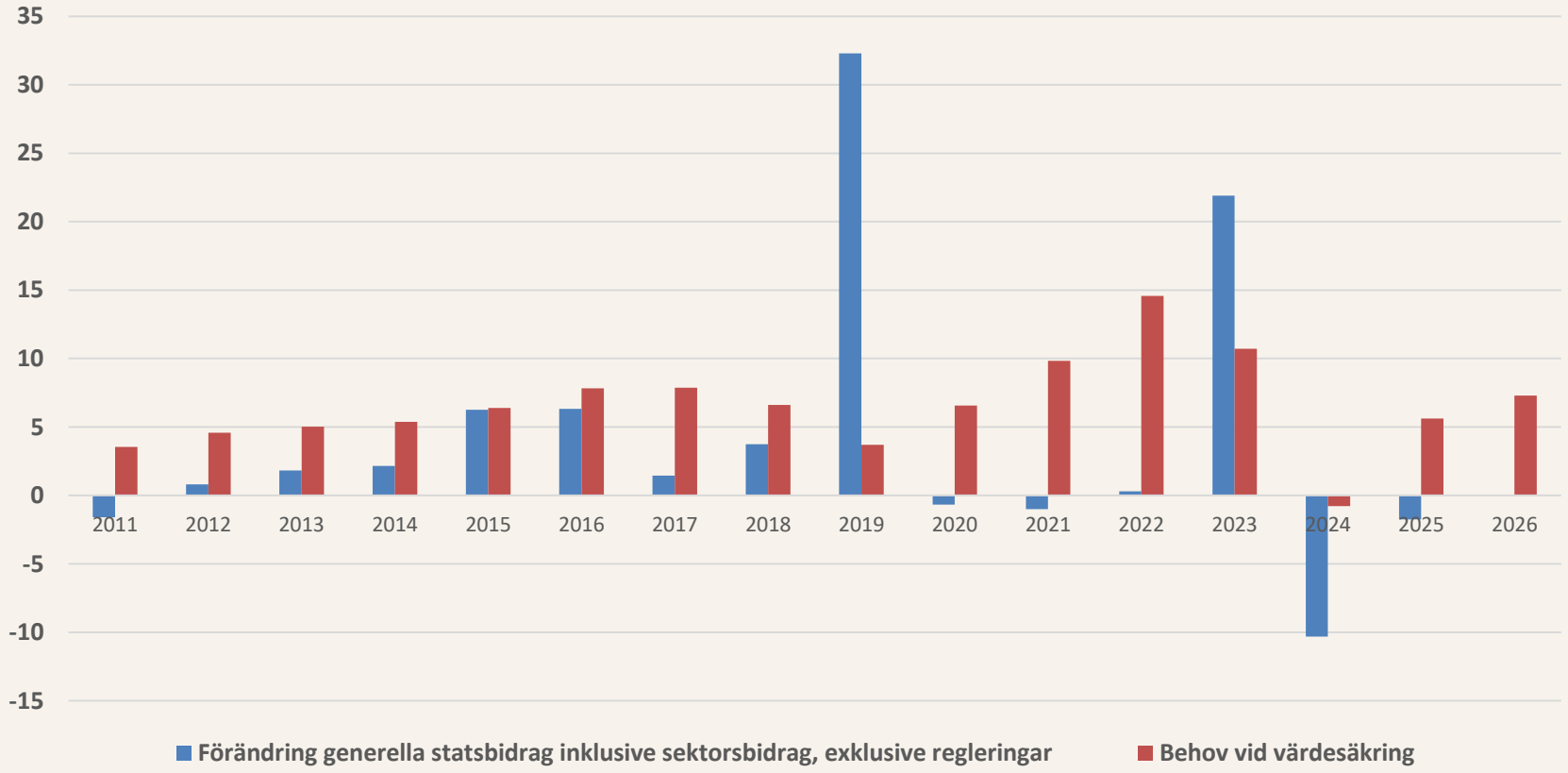

Stora tillskott följs av nedgångar

- Omställning kräver framförhållning
- Investeringar kräver stabila ramar
- Uppräkning tydliggör nya satsningar

Källa: SKR, underlag maj 2026. Regleringar exkluderade. Värdesäkring: pris/lön och demografiska behov, basår 2010.
2026–2027 är beräkningar enligt prognos.

Ryckighet och urholkning är två olika problem

Nivåutveckling jämfört med 2011, miljarder kronor

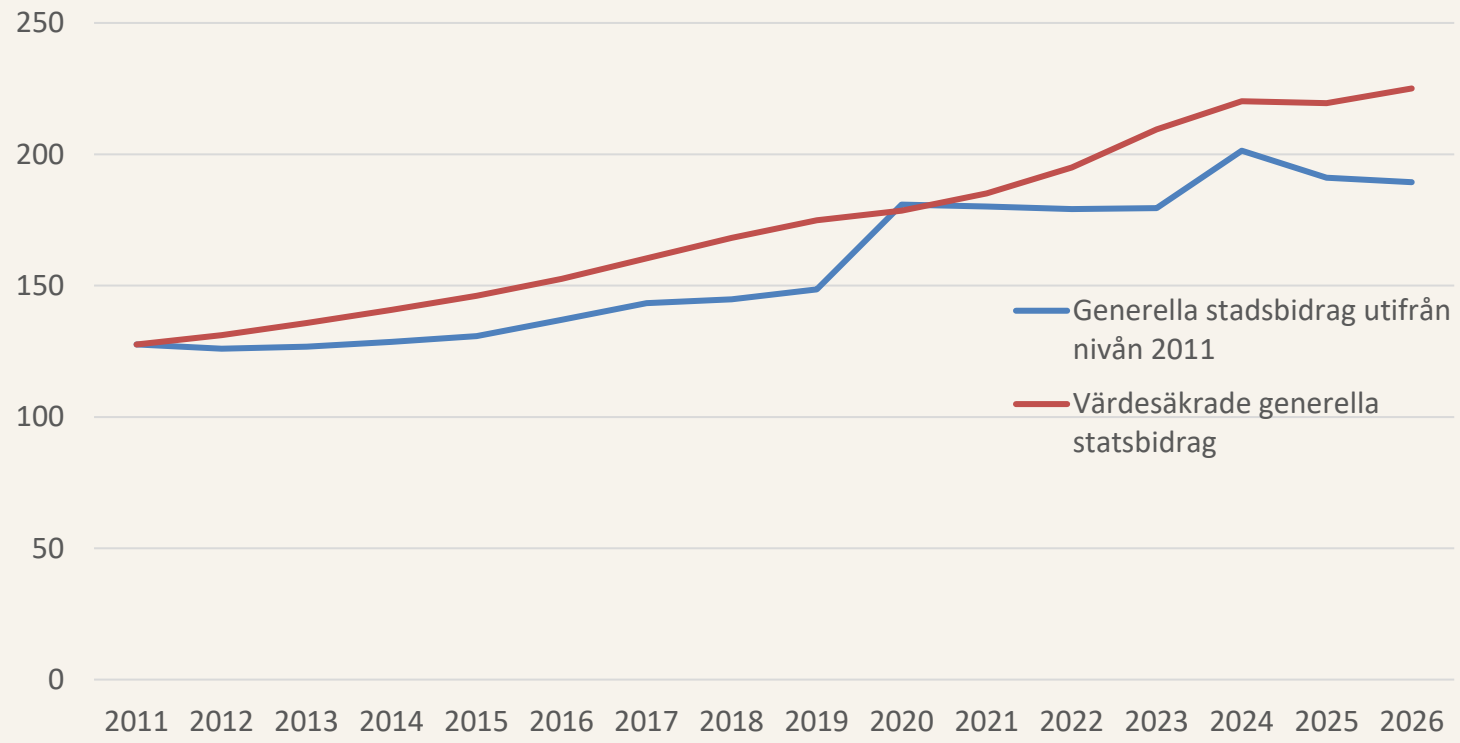

36 mdkr

lägre nivå 2026 än vid värdesäkring från 2011

7 mdkr för värdesäkring år 2027 i jämförelse med 2026

Finns hos våra nordiska grannar

Källa: SKR, underlag maj 2026. Regleringar exkluderade. Värdesäkring: pris/lön och demografiska behov, basår 2010. 2026–2027 är beräkningar enligt underlaget. Grafen visar finansieringsutveckling, inte tidpunkten för budgetbesked. Gapet är ett nivågap respektive år – inte summan av tidigare års gap.

Principer för övergångsbudgeten 2027

2026 års nivå är utgångspunkten

- Anslagsnivån i BP26 förs vidare till 2027.
- Ettåriga beslut i 2026 års ändringsbudgetar ingår inte.
- Uppenbart tillfälliga satsningar som upphör vid årets slut förlängs inte. Valutgifter är ett exempel.

Undantag från huvudregeln

- Beslutade lagar och förordningar samt bindande avtal.
- Pris- och löneomräkning av förvaltnings- och investeringsanslag. Regelstyrda transfereringar justeras.
- Nödvändiga samhällsfunktioner och beslutade verksamhetsflyttar.

Möjligt högre nivå än planerat 2027

Om huvudregeln gäller och förstärkningarna förs vidare

Satsning, mnkr	2026	Plan 2027	Möjlig skillnad
Kunskapsbidraget, hela anslaget	9 365	7 583	+1 781
Kvalitetsbidrag förskola, förstärkning	500	300	+200

Avgörande: vilka delar bedömer regeringen som uppenbart tillfälliga?
Kunskapsbidragets förstärkning kallas uttryckligen tillfällig i BP26.

Källor: BP26, UO16 s. 85 och 95, UO9 s. 58. Scenarier, inte besked om BP27.

Efter den 12 november: fortsatt osäkerhet

Från förslag till beslut

12 november: övergångsbudgeten lämnas.

27 november: sista dag för budgetmotioner. Partierna kan föreslå nya satsningar.

9 december: rambeslut. Därefter beslutar riksdagen om anslagen.

En ny regering kan föreslå en ändringsbudget. Tidpunkten är ännu okänd.

Kommuners och regioners planering

Den 12 november ger ett första underlag. Riksdagens beslut 9 december avgör.

Villkor, fördelning och utbetalning innebär senare besked från staten.

Källor: Finansdepartementet 27 oktober 2026 och regeringens beskrivning av budgetprocessen. Bedömning 2 november 2026.

Sveriges Kommuner och Regioner

Sex kluster av trender

Geopolitisk osäkerhet och permanent beredskap

Demografisk obalans och kompetensförsörjning

Klimatanpassning och resursomställning

Trender & omvärld

VÄGVAL FÖR FRAMTIDEN

AI, automatisering och teknologisk acceleration

Ökad komplexitet och accelererande förväntningar

Demokratisk motståndskraft och samhällstillit

Kommuner och regioner står inför långsiktiga förändringar som kräver gemensam riktning, hög genomförandeförmåga och gemensamt agerande.



Välfärdens kostnader

Totalt 1 377 mdkr

Kommuner

884,6 mdkr | 64 % av totalen

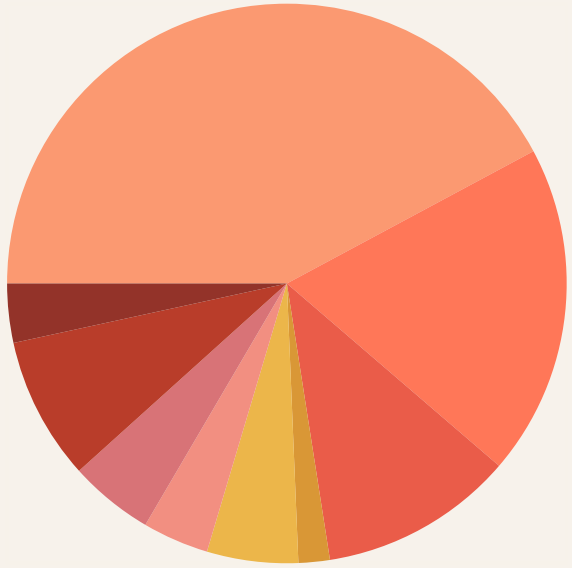

Utbildning	42,2 %
Äldreomsorg	19,1 %
Funktionshinder	11,2 %
Ekonomiskt bistånd	1,8 %
Individ- och familjeomsorg*	5,3 %
Affärsverksamhet	3,8 %
Kultur och fritid	4,9 %
Infrastruktur och skydd	8,3 %
Övrigt	3,4 %

Regioner

492,6 mdkr | 36 % av totalen

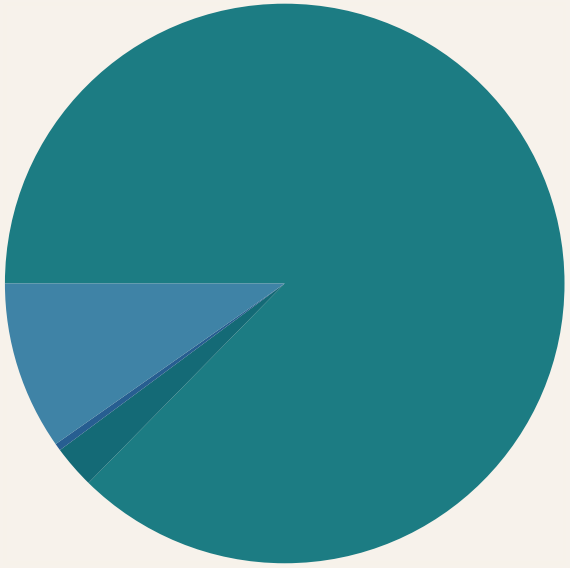

Hälso- och sjukvård	87,4 %
Regional utveckling	2,5 %
Politisk verksamhet	0,4 %
Trafik och infrastruktur	9,7 %

Källa: Statistiska centralbyrån.

Sveriges Kommuner och Regioner

I 182 av 290 kommuner minskar befolkningen

2014 - 2019

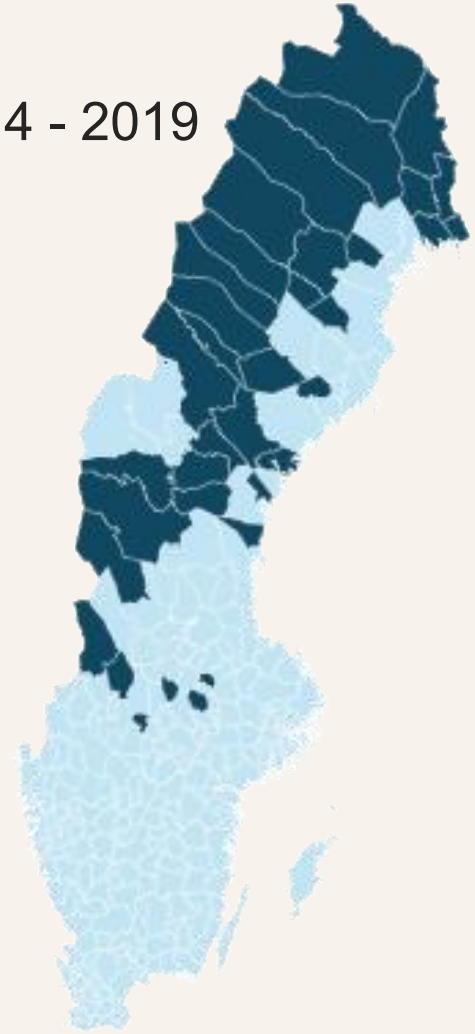

2020 - 2024

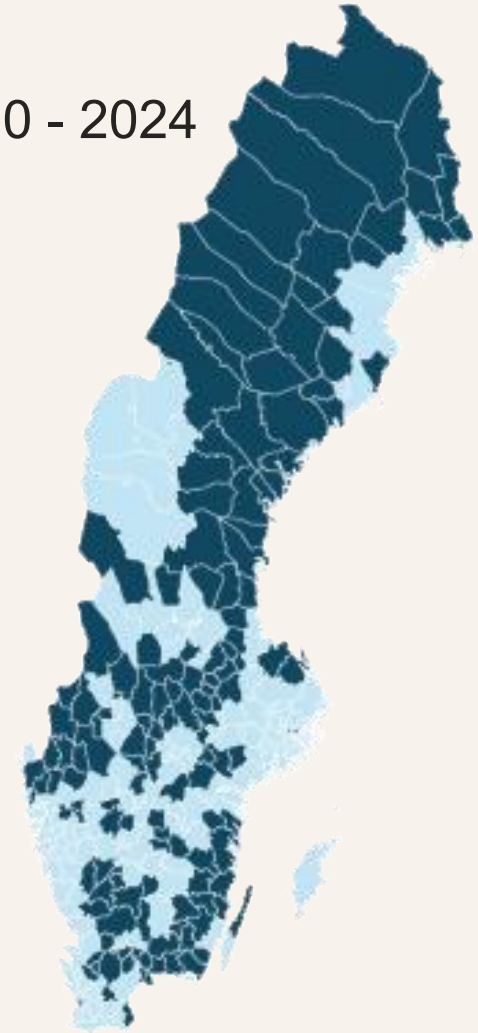

2025 - 2029

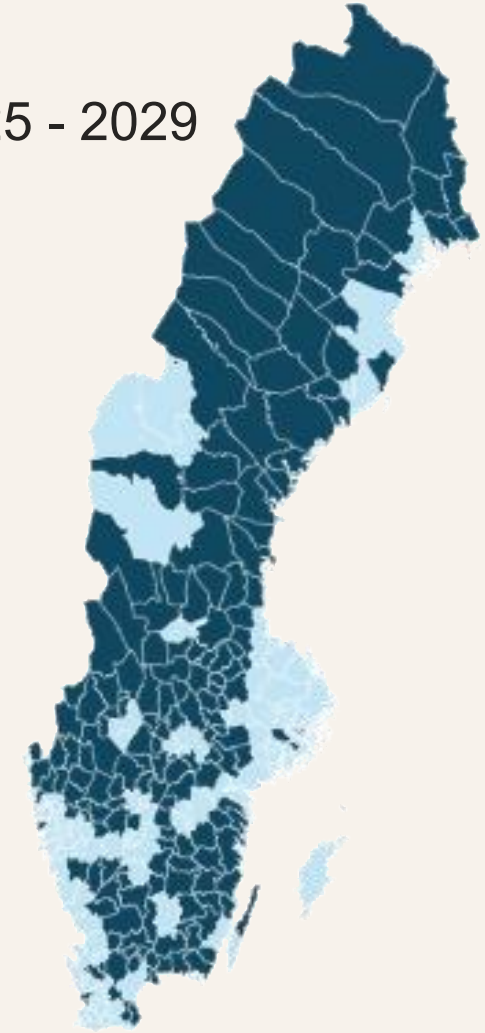

Källa: Statistiska centralbyrån

Fyra sätt att möta befolkningsminskning

enligt OECD

Riskerar att leda till överkapacitet

Bagatellisera

- Fortsatt plan för tillväxt
- Tar inte hänsyn till befolkningsprognoser
- Inga större anpassningar görs

Det räcker sällan

Mildra och motverka

- Locka inflyttare
- Bygga attraktivitet
- Stimulera barnafödande

Anpassa och hantera

- Anpassa service och infrastruktur
- Ändra lokalanvändning
- Koncentrera verksamheter
- Samverka mer mellan kommuner
- Säkra livskvalitet trots färre invånare

Dra nytta av

- Testa nya lösningar
- Skapa bättre livsmiljöer
- Återställa natur
- Utveckla samhället för ny befolkningsstruktur
- Möjligheter för digitalisering och AI

Sveriges Kommuner och Regioner

Svesam utredningens uppdrag

- Att göra en **samlad bedömning av den regionala utvecklingspolitiken och landsbygdspolitiken** samt förhållandet dem emellan
- Att **analysera samhällsutmaningar** och föreslå inriktning för politiken
- Att **föreslå ansvarsfördelning inom och mellan staten, regioner och kommuner**



Sveriges Kommuner och Regioner

Regionalpolitik är nationell politik

”Staten behöver ta ett mer aktivt och samordnat ansvar för hela landets utveckling”

- **Staten behöver ta ett större ansvar för att landet ska hålla samman** Förtydligade uppgifter i instruktionen för de myndigheter vars verksamhet är av störst betydelse för politikområdet.

- **Staten behöver vara mer närvarande** Statliga myndigheterna ska finnas tillgängliga för invånare och företag i hela landet.

- **Staten behöver göra prioriteringar, samordna sig bättre och följa upp**

Sveriges Kommuner och Regioner

Kommunerna av avgörande betydelse för landets utveckling

- Kommunerna bidrar i hög grad till utveckling och attraktivitet
- Utjämningen viktigast för utveckling i hela landet – fångar inte allt

I syfte att säkerställa en strategisk utvecklingskapacitet så att kommunen kan bidra i arbetet med att förverkliga målen med den sammanhållna utvecklingspolitiken;

- åtgärder som bidrar till den nya politikens mål - ett sammanhållet, robust och konkurrenskraftigt Sverige.
- framtagandet av en övergripande plan för att stärka kommunens strategiska utvecklingskapacitet.

Sveriges Kommuner och Regioner

Demografisk utveckling påverkar efterfrågan och behov av välfärdstjänster

Förändring jämfört med föregående tioårsperiod

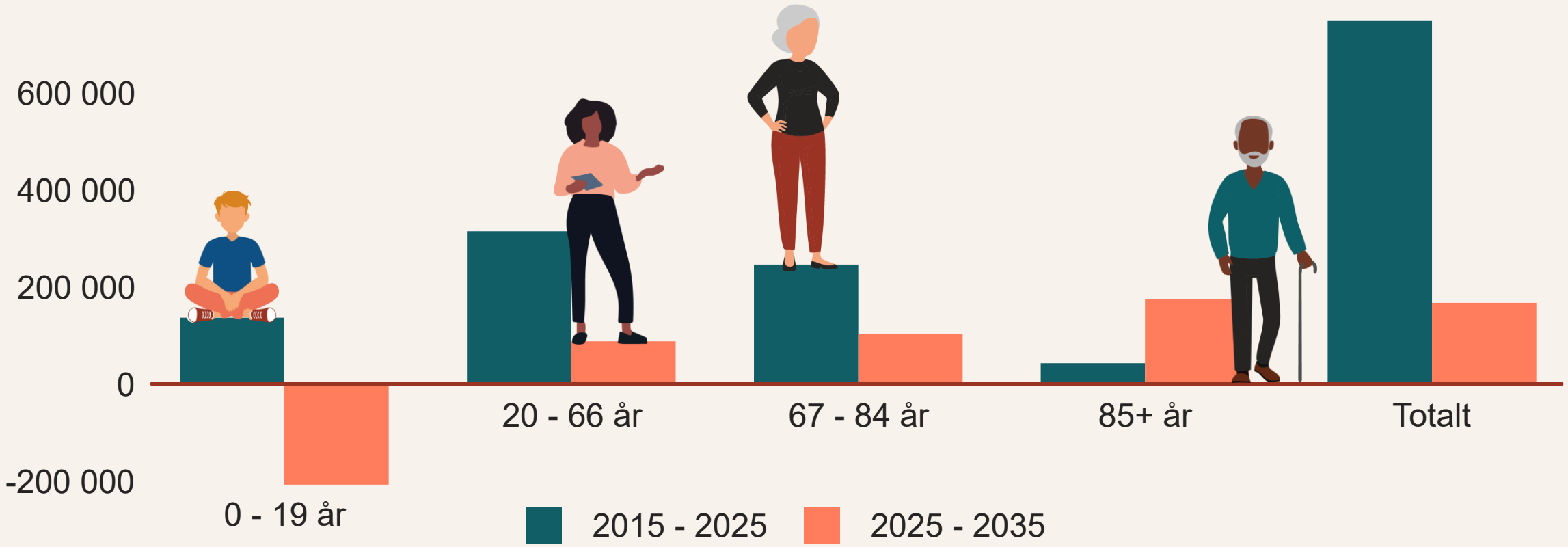

Källa: Statistiska centralbyrån

Sveriges Kommuner och Regioner

Fördjupning

Historiskt har vi anpassat

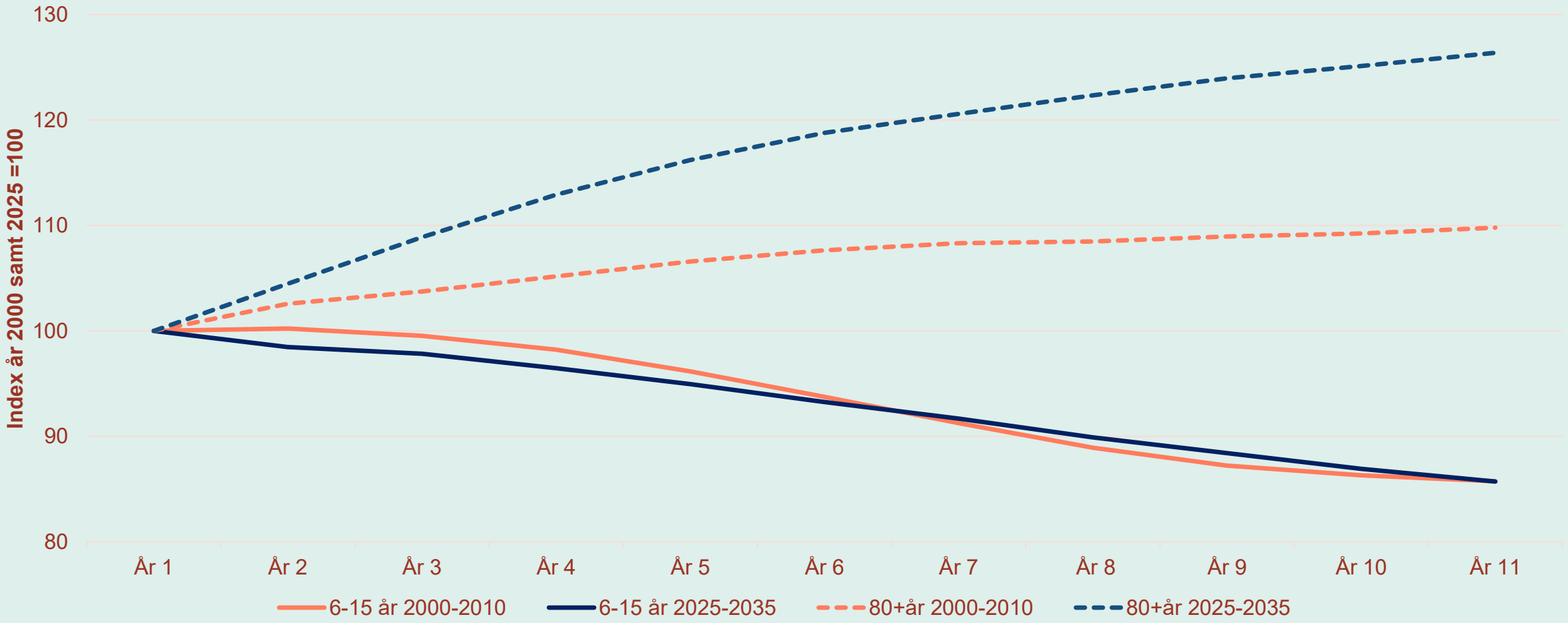

Källa: Statistiska centralbyrån

Men med en fördröjning

Årlig kostnadsökning i grundskola per elev jämfört med riket 2000-2024

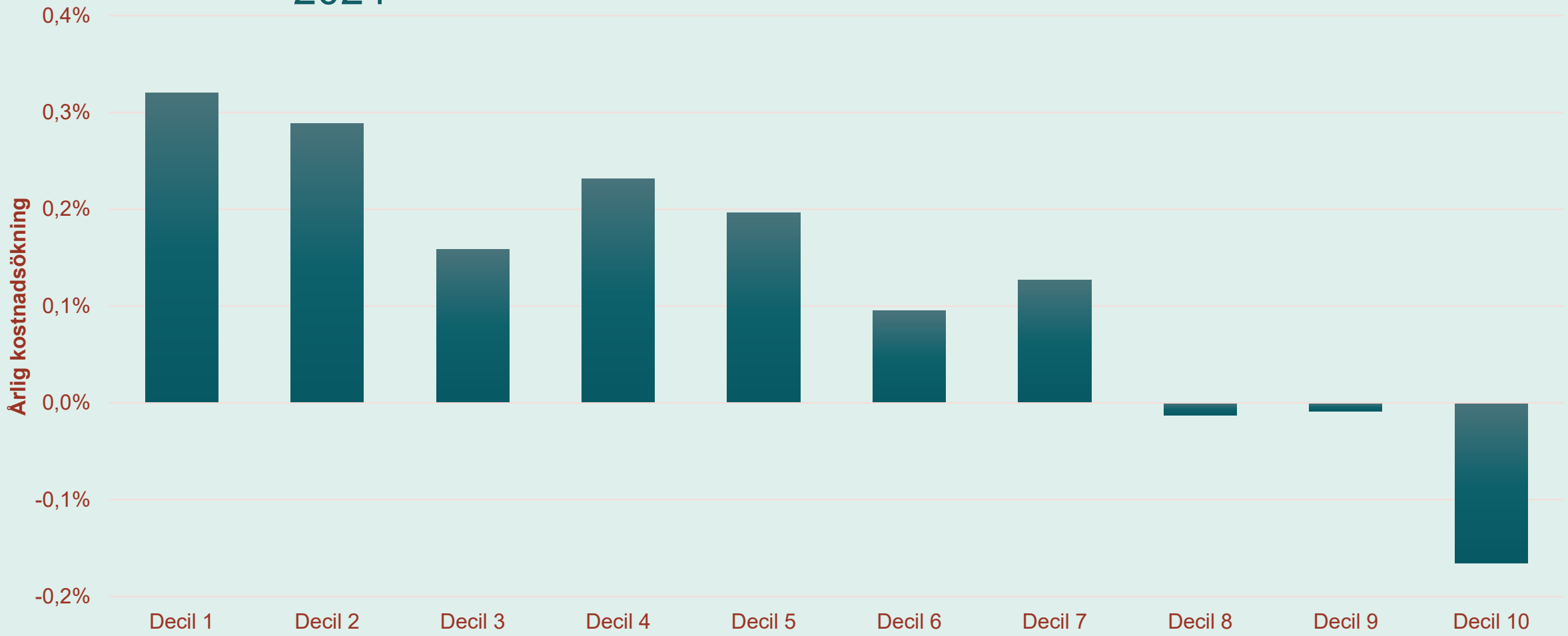

Källa: Statistiska centralbyrån och Sveriges kommuner och regioner

Sveriges Kommuner och Regioner

Kommunernas resultat

Kommunernas ekonomi

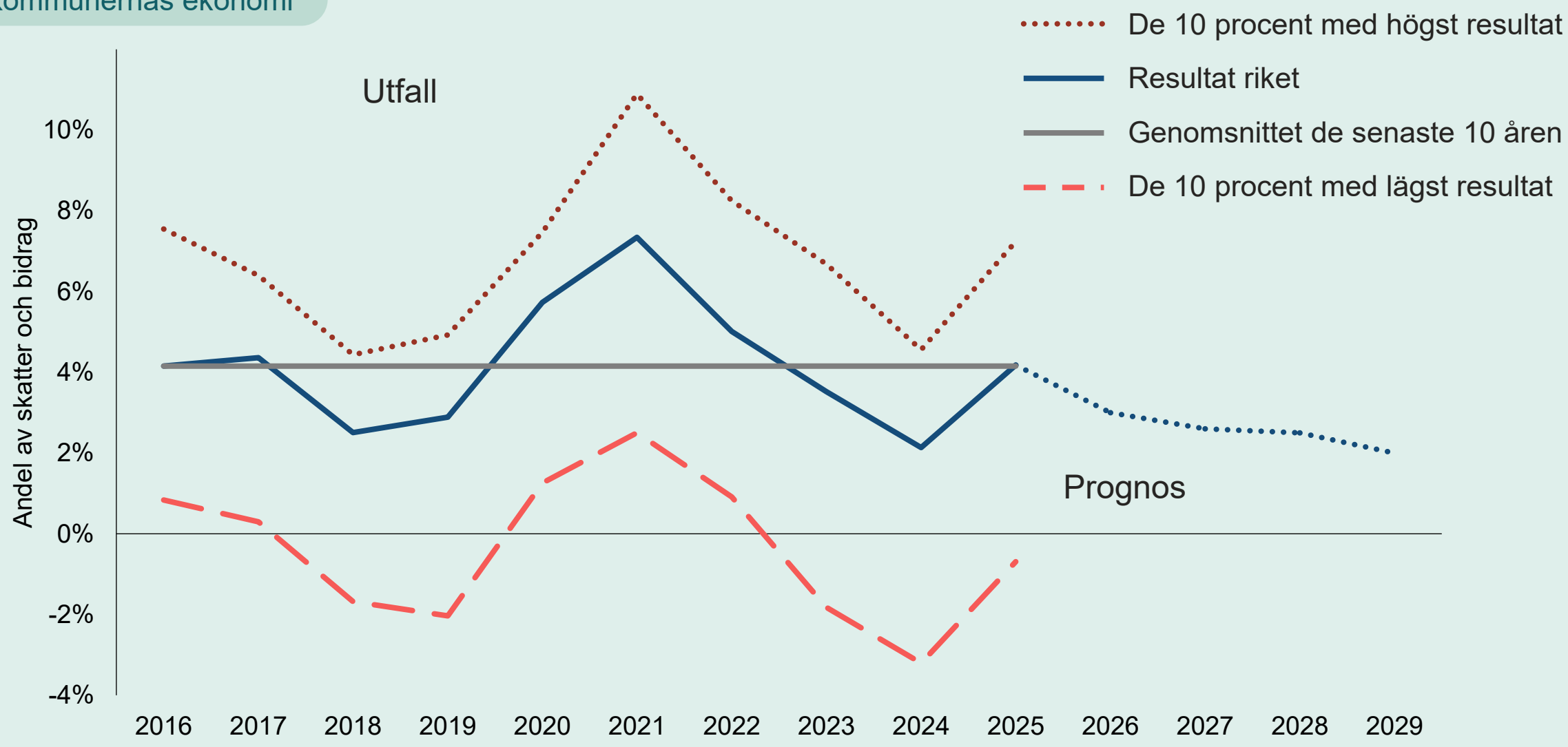

Källa: Statistiska centralbyrån och Sveriges Kommuner och Regioner

Sveriges Kommuner och Regioner

Stora investeringar i kommunsektorn

Totalt 233 miljarder kronor år 2024.

- Vatten och avlopp
- Transportinfrastruktur och kollektivtrafik
- Verksamhetsfastigheter
- Klimatanpassning
- Civilt försvar



- Kommunsektorn
- Staten

Sveriges Kommuner och Regioner

Kommunala investeringar skapar tillväxt

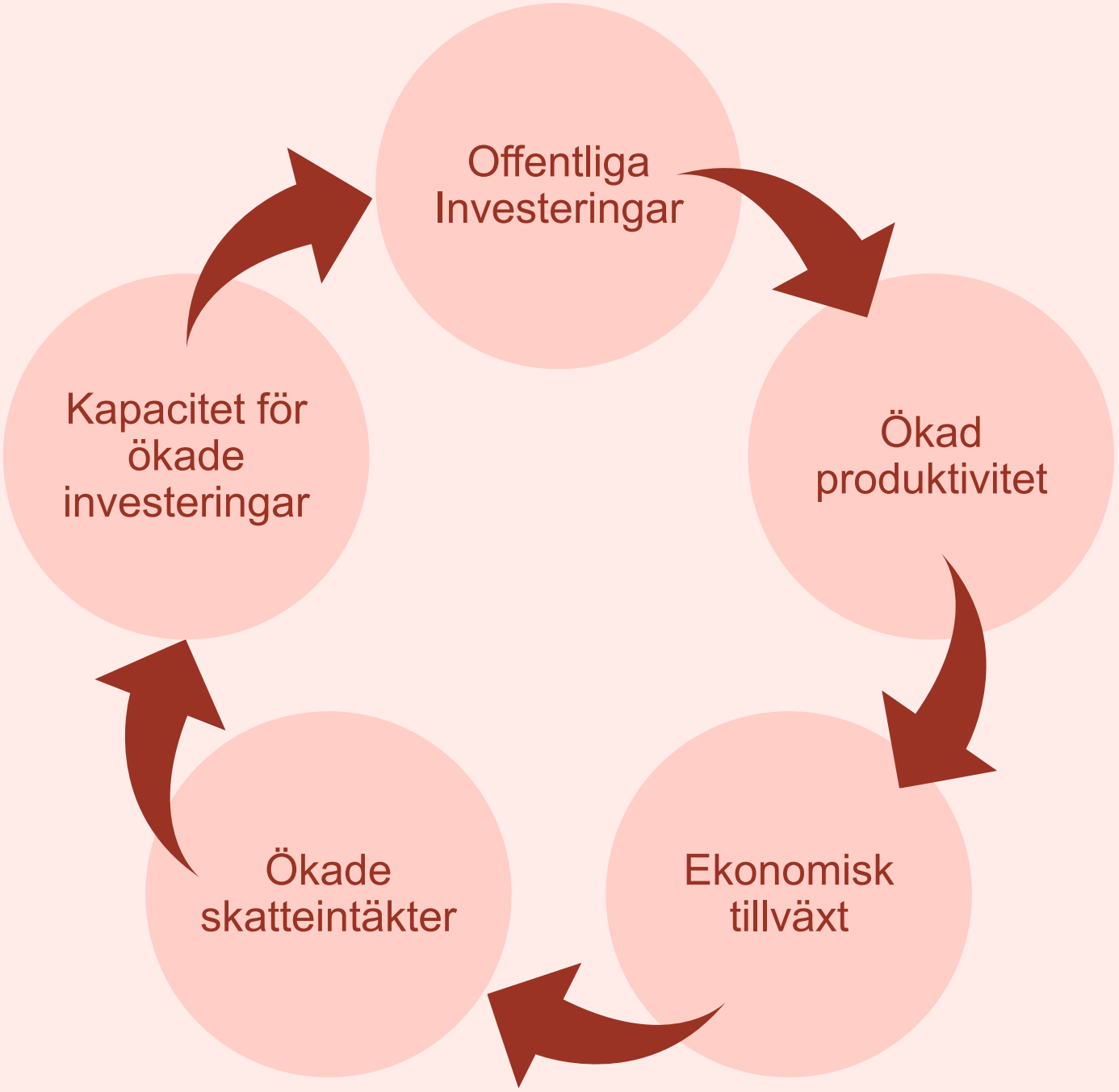

Sveriges Kommuner och Regioner

Förändrat finansieringsansvar

1960-talet	1980-talet	2000-talet
Betydande stöd till VA, fastigheter, bostäder, gator och vägar.	**Statens investeringsbidrag minskar.** Generellt statsbidragssystem införs.	**Statens roll selektiv** och kommuner och regioner medfinansierar statliga infrastrukturprojekt.

Staten och kommunsektorn

Maastrichtskulden

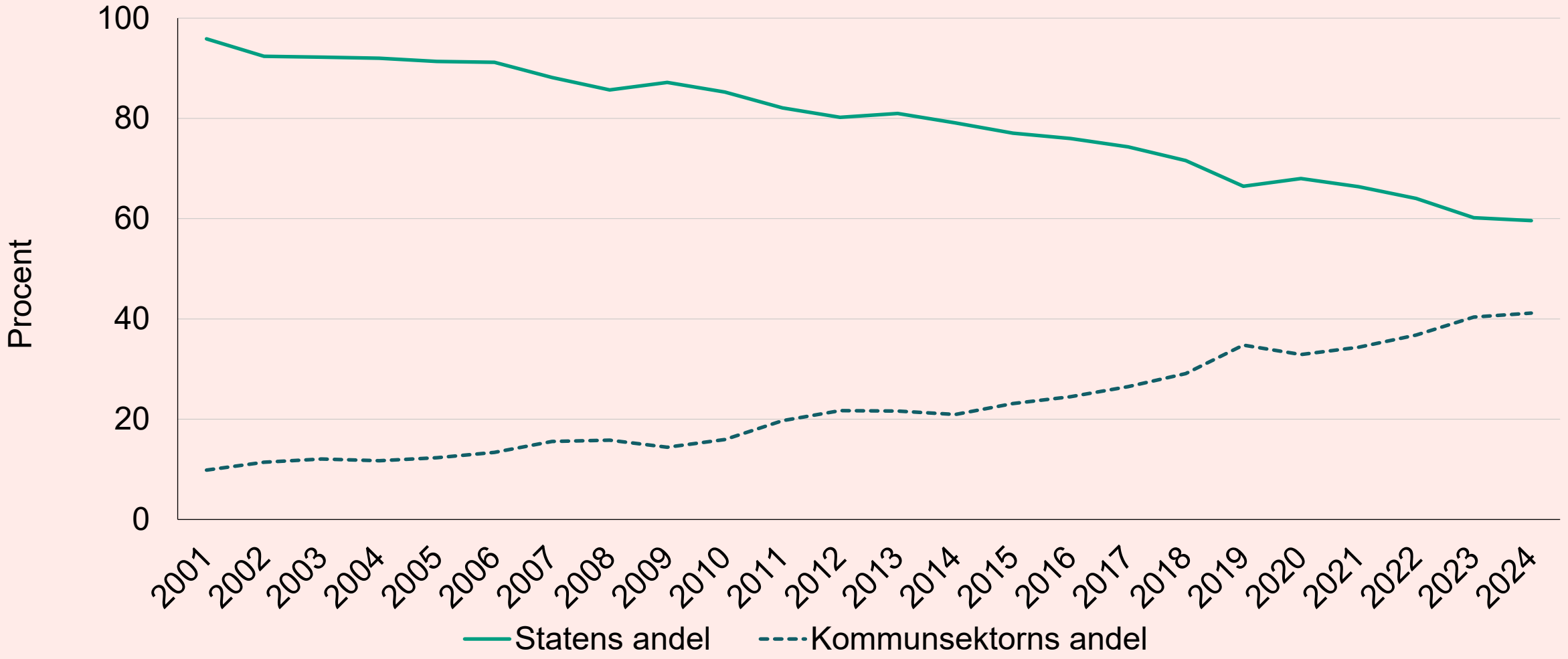

Källa: Statistiska centralbyrån

Sveriges Kommuner och Regioner

VA-utvecklingen

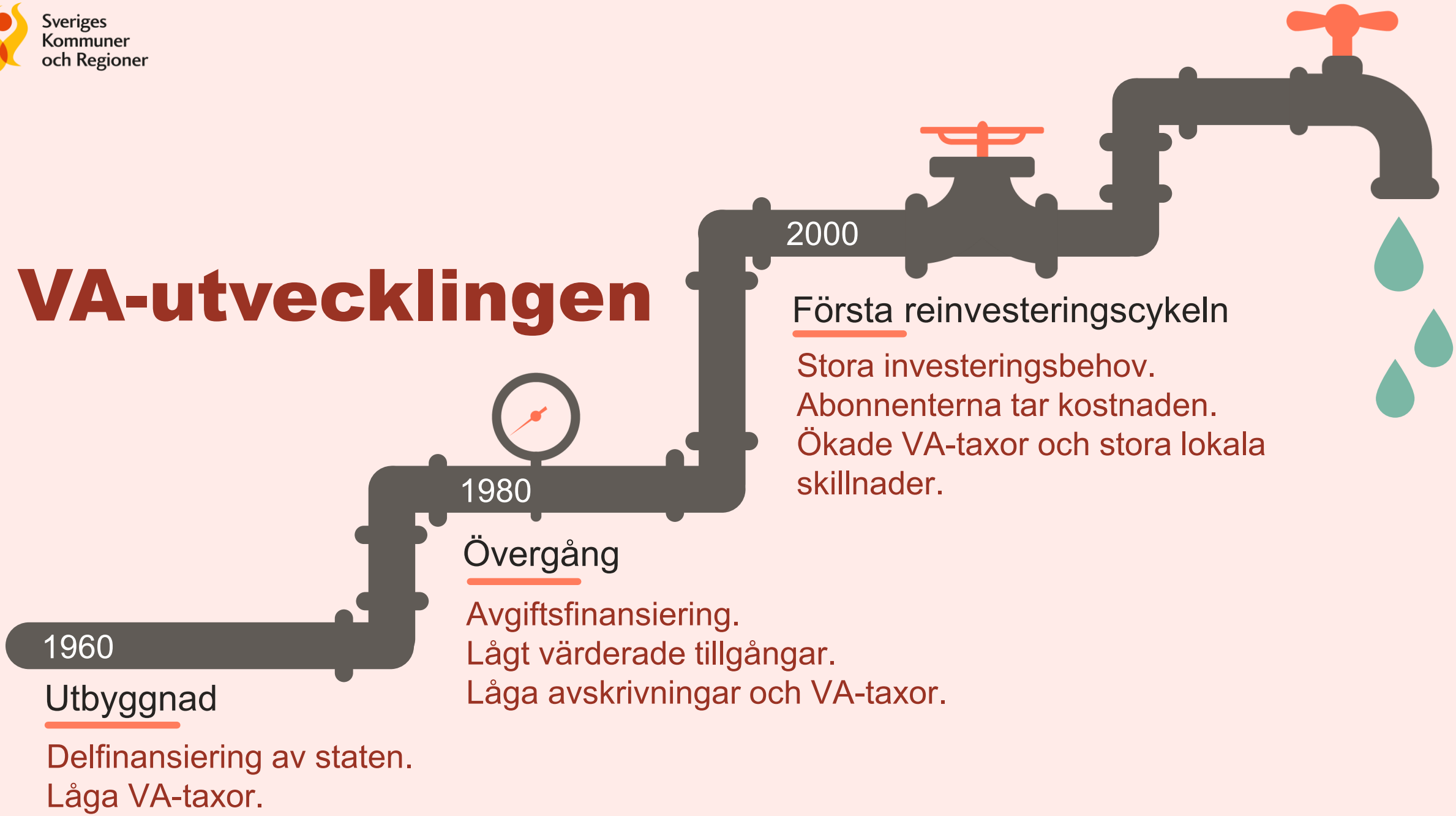

Sveriges Kommuner och Regioner

Ett kommunalt och regionalt ansvar

Där staten har en avgörande roll att:

- Säkerställa likvärdiga förutsättningar
- Finansiera nya statliga uppdrag
- Ta ansvar för statliga områden
- Skapa långsiktiga planerings-förutsättningar
- Möjliggöra långsiktigt hållbara finansierings-modeller

Medskick till kommuner och regioner

- Agera flexibelt och anpassa lokaler och investeringar utifrån den demografiska utvecklingen.
- Säkerställ en samordnad och långsiktig process för prioriteringar av kommande investeringar.
- Lär av varandra och utveckla gemensamma lösningar.

Sveriges Kommuner och Regioner

Utmaningar som ger nya förutsättningar

